

LONDON, 27. MARCA 1975

LETO XXVIII. ŠTEV. 427.

KARTE NA MIZO!

Kot smo zadnjič že pisali, je v Gorici prenehala obstajati Slovenska demokratska zveza kot krovna organizacija "Slovenske demokratske skupnosti" in "Slovenskega ljudskega gibanja." Pobudniki tega prenehanja, pripadniki SLG, ki so kot skupina izstopili iz SDZ, so napovedali in med tem tudi že 1. marca izvedli ustanovitve nove politične stranke z nazivom "Slovenska skupnost", z direktnim članstvom in istim volilnim znakom lipove vejice, kot ga je imela prejšnja SDZ. Na drugem mestu objavljamo daljši članek dr. A. Sfiligoja, ki opisuje kako je prišlo do ustanovitve SDZ in njenega konca.

Naš politični sodelavec je že v februarški številki nakazal nekaj razlogov, ki so vodili v razcep odnosno v prenehanje krovne organizacije. Ni dvoma, da koalicije v politiki niso vedno najboljša rešitev; so pa gotovo pogosto edini izhod, da sploh do česa pride. Če gledamo nazaj, se zdi na prvi pogled verjetno, da bi SDZ obstala, če bi bila od samega začetka osnovana kot organizacija posameznikov in ne kot krovna organizacija dveh političnih skupin. Toda po drugi strani je spet možno predvidevanje, da bi potem prihajalo do osebnih - namesto skupinskih - konfliktov, kar se pač dogaja v vsaki politični organizaciji. Nobena slovenska stranka, pa če se še tako sklicuje na krščanska ali demokratična ali obojna načela, ni izjema. Zato samega razcepa odnosno političnega puča, ki so ga izvršili pripadniki SLG, načelno ne gre jemati tragično; - to je pač značilnost vseh političnih skupin. Z novimi rodovi in s spremenjenimi prilikami prihaja do novih ljudi, novih odločitev in nove politike. Kritična točka tega puča je samo ta, da je do njega prišlo v okviru šibke narodne manjšine, ko je vsak glas in vsak delavec dragocen, in dragocena tudi vsaka politična izkušnja in političen stik navzven in navznoter. To tem bolj, če se manjšina nahaja pred volitvami, kot je primer na Goriškem. Po pisanju goriškega tiska in izjavah prizadetih ljudi, se pučisti tega prav dobro zavedajo, a so vzeli nase tveganje - in seveda tudi odgovornost zanj. Že bližnja prihodnost bo pokazala, ali je bil udar posrečen ali usoden, vsaj za nekaj časa.

IZMENA GENERACIJ

Šibka stran vsake krovne organizacije je, da navzven ni videti tistega, kar nudi enotna članska organizacija: - enoten nastop, enotno članstvo, enoten odbor, enotne sestanke, edinstvene politične vodnike, itd. Vsega tega tudi ne more biti, ker vse to preprečuje sam sistem krovne organizacije, ki le v vrhu in za določena dejanja, navzven povezuje sestavne skupine. Psihološko vzeto torej

tak sistem ne užiga, zlasti ni privlačen mladim rodovom, ki ljubijo odprtost, bombastičnost, enostavnost, glasnost, enotnost, - čeprav bodo isti rodovi z leti in izkušnjami prisiljeni revidirati vse to in postaviti na glavo, če bo tako kazalo. To je eden od vzrokov, da je prihajalo do nesoglasij in kritike na Goriškem od strani mladih ljudi, ki so komaj pokukali v politično življenje in še ne dojamajo, kako komplicirana reč je lahko politika.

Z vstopom teh novih rodov v politično življenje prihaja tudi do druge značilnosti: ker se oni sami čutijo odprte, iskrene, enostavne, to isto pričakujejo tudi od drugih. In tu leži najbolj kritična točka njihovega delovanja: zaradi ekspeditivnosti in dobre volje in še česa, so ti mladi ljudje pripravljeni na politične poskuse in poteze, ki jih starejši, politiki ne le ne morejo razumeti, ampak se jih tudi zaradi politične izkušnosti, ki so se je nabrali tekom dolgih let delovanja, ne bodo nikdar lahkega srca lotili, morda niti ne mislijo nanje. Sem sodijo ti "novi" ali "sodobni prijemi," o katerih piše PRIMORSKI DNEVNIK, in rekli bi, da poklicni prevaranti komunističnega tabora že vedo, kaj to pomeni in kako se takim rečem streže.

Tu bomo seveda takoj obsojeni od naših zamejcev, da smo pač politični emigranti, torej prejudicirani, in da temu ni tako. Zdi se nam dovolj, če jih opozorimo na poslednje dogodke v domovini, kot so sodili Mihačlovu, ali pa na dogodke v Beneški Sloveniji, kot so odpoklicali urednika MATAJURJA. "Tebi zvoní navček" in te opozarja, da bo prišla tvoja ura, ne onemu, ki je pravkar postal žrtev... ali kot pravijo južni bratje "Ko s djavolom tikve sadi, u glavu mu se lupaju..."

Tretja značilnost, kako je prišlo do pokrajinskega udara, leži v nestrpnosti, neučakanosti pučistov. To je tudi znak dobe, v kateri živimo, in značilnost ljudi, s katerimi imamo opravka. Hoteli so doseči razpust krovne organizacije, ker niso sicer mogli uveljaviti svojih zamisli nove politike. Ker ni šlo zlepa, tako da bi SDS pristala na razpust odnosno reorganizacijo, so se poslužili sile in vse skupaj razbili, - ob ploskanju mnogih starejših opazovalcev ali prijateljev, ki pa utegnejo nekega dne, ko bo seveda prepozno, bridko obžalovati to svoje in njihovo stališče, za katero nosijo vso moralno če že ne tudi stvarno odgovornost. Tedaj bo vsako tarnanje ali samousmiljenje bob ob steno, ker ničesar ne bo moglo spremeniti dejstev. Slaba izkušnja in pozno spoznanje npr. slovenskih krščanskih socialistov pri svojem bratenju s komunisti prav nič ne spremeni na dejstvu, da so za polomijo v prvi vrsti sami krivi zaradi svoje naivnosti...

Hočemo reči: če je že neko sodelovanje s komunisti odn. konkretnije s komunističnim režimom v Ljubljani zaželeno ali celo potrebno, potem je treba drugačnih

političnih kalibrov kot pa so novi vodniki Slovenske skupnosti v Gorici, ali oni v Trstu, da bo prišlo do kolikor toliko zadovoljivega rezultata za vse, vključno seveda komuniste v Ljubljani, sicer ti ne bi šli v nobeno kombinacijo. Naj si vsi politični vodniki v Gorici izbi-jejo iz glave naivne sanje, da v Ljubljani "ljubijo" slovensko manjšino, se topijo od ganjenosti do trpečih slovenskih bratov onstran meja in slične neslanosti. Njim gre samo za oblast, kot jih je učil oče Lenin; za oblast kot edino in poslednjo stvarnost tega sveta.

"KDO BO KOGA" ?

In tako prihajamo do konkretnih zadev, ki prihajajo na misel ob političnem udaru na Goriškem.

Prvič: Nedavnim dogodkom na Goriškem je miselno če že ne tudi stvarno botrovala, Slovenska skupnost na Tržaškem. O tem za nas ni nobenega dvoma, saj je to najbolj zgovorno pokazala afera z deželnim svetovlavlstvom.

Tri tržaške skupine, od katerih je bila tretja dejansko le omizje, so za ceno preloma s Slovensko demokrasko zvezo v Trstu, poslale pred petimi leti uradno delegacijo v Ljubljano na politične pogovore, o katerih nismo nikdar dobili političnega obračuna, za kaj je šlo, o čem so govorili, kaj so sklenili in kakšen davek je treba plačati za te sklepe. Ko je bil politični tajnik tržaške Slovenske skupnosti pozvan javno, da pojasni vse to, se je odgovoru izmaknil. Kdor deluje politično v demokratičnem svetu, je javnosti dolžan polagati račune za svoje delovanje. Dokler o tem ne bomo dobili zadovoljivega pojasnila in obračuna, toliko časa smo povsem upravičeni sumiti, da se je tu nekaj godilo, kar ni bilo v interesu slovenske javnosti, slovenskih koristi; zakaj sicer prikrivanje?

Zdaj so tudi na Goriškem prišli na čelu manjšinske politike ljudje, ki delijo politično miselnost z onimi v Trstu, in s katerimi se bodo slejkoprej tudi organično združili, - za to ni treba biti prerok, kajti formiranje Slovenske skupnosti v Gorici je samo prvi korak v pohenotenje vse politike. Ker je bilo toliko govora o novi politiki, novih prijemih, novih razmerah, novih faktorjih in bogve kaj še vse novega, je logično sklepati, da bo kaj kmalu tudi goriška delegacija romala v stalinistično Ljubljano, če že ne bo kar dovolj, da se solidarizira z onim, kar je dosegla tržaška delegacija v Ljubljani leta 1968. - in kar poznajo samo gotovi izbranci. Namenoma ponatiskujemo danes kar smo pisali leta 1973 v zvezi z goriško "Prosveto". Z več strani smo čuli, da so nam v Gorici silno zamerili dotični uvodnik iz aprila 1973, ki smo ga zasnovali na povezavi podatkov z več strani, vključno titovskih. Znova ga zdaj zato objavljamo, da v naprej opozorimo Goričane, na kaj naj bodo v političnem pogledu pripravljeni. Komentar k "Prosvetinemu" aranžmanu z Ljubljano pa je dal prof. Boris Pahor letos v svojem Mini dnevniku 20. februarja (glej NOVI LIST), ko je polemiziral s krščansko socialističnim prodancem Jožetom Brejcem, alias Jožetom Javorškom: "O slovenskem občestvu: 'državna meja nikdar ne bi smela biti odločilna ovira za ustvarjanje vedno bolj živega, smiselnega in omikanega slovenskega občestva.' Zelo lepo.

In modro. Tako sem tudi jaz upal, ko je tudi 'uradno' vznikla beseda o 'enotnem kulturnem prostoru'. Vendar je otročje, če kdo misli skrajšati življenje občestva na izmenjavo pevskih zborov in na vrtenje filma 'Cvetje v jeseni'. Kultura je dialog. Tudi politika je kultura." Če kdo, Boris Pahor mora to vedeti.

V zvezi z ljubljanskim obiskom smo tudi čuli o neki izjavi, češ da bo kmalu prišlo do enotne organizacije na Primorskem, ali v tem smislu. Je morda le res, česar smo se vedno bali, da je bila cena za nek modus vivendi med uradno Ljubljano in tržaško Slovensko skupnostjo razbitje tržaške Slovenske demokrasko zveze, in analogno zdaj razbitje goriške Slovenske demokrasko zveze, teh dveh politično najmočnejših slovenskih stebrov na mejah Jugoslavije proti totalitarnemu režimu v domovini? Edino dr. Štoka in njegovi sopotniki v Ljubljano nam morejo to pojasniti. In morajo pojasniti, če hočejo da bodo še verjeli v njegovo politično odgovornost slovenski javnosti.

"SLOVENSKA LJUDSKA FRONTA" ?

Drugič: ko se je že osnovala nova goriška Slovenska skupnost kot stranka z direktnim članstvom, smo bili trdno prepričani, da se bo Slovensko ljudsko gibanje razšlo, ker pač ni smisla, da bi isti ljudje bili istočasno včlanjeni v dveh direktnih vzporednih političnih strankah. Pa smo se varali, kajti Slovensko ljudsko gibanje v Gorici še obstaja, in če smo prav poučeni, je bilo celo rečeno, da se ne misli razpustiti in staviti preko svojih bivših članov vse sile na razpolago novi Slovenski skupnosti na Goriškem. Kaj to pomeni? Je morda to ponesrečeno kopiranje vloge, ki jo igrajo komunistične partije v svojih ljudskih frontah? Da bomo imeli ožji zaprti krog političnih izbrancev, ki bodo na vse mile viže premikali lutke v Slovenski skupnosti, kamor računajo ali vsaj želijo pritegniti vse kar leze ino gre slovenskega na Goriškem? Če imajo vodniki SLG kaj takega v mislih, potem je bolje, da zdaj jasno in javno povedo, zakaj Gibanja niso razpustili. Komunisti se vsaj sklicujejo na svoje od "Zgodovine" dano poslanstvo vodnika proletariata in tega ne skrivajo, kar počno s svojimi Ljudskimi frontami. Na kaj se bi sklicevali vodniki Slovenskega ljudskega gibanja?

Tretjič: Iskrenost je šibka značajna stran vodnikov Slovenske skupnosti na Tržaškem in na Goriškem. To smo videli najbolj ob priliki deželnih volitev, ko Slovenski levici niso povedali, kaj so se dogovorili z Goričani, in tri leta pozneje, ko so snedli besedo in pod nič kaj prepričljivim izgovorom odrekli poslanstvo goriškemu kandidatu. Ni izključeno, da avtorji takega ponašanja smatrajo, da je v politiki to pač dovoljeno ali pa da celo razumejo politiko kot kdo koga bolje prinese naokoli... Ne zanikamo, da je v slovenski politiki tega bilo vedno nekaj, in še več v neslovenski. Tudi je prav verjetno, da na kratko dobo to užge in prinese sadove. Toda politika ni stvar od danes na jutri; tisti, ki danes sedijo na vladi, utegnejo tudi zaradi takih postopkov jutri izgubiti zaupanje volilcev in se znajti v opoziciji, ko bodo krvavo potrebovali pomoči tistih, ki so jih prej "naokoli prinesli." Kako se bodo spogledali? Kdo jim bo še verjel?

UREDNIŠTVO

Konec goriške Slovenske demokratske zveze

Dne 17. januarja je bila v Gorici ustanovljena Slovenska demokratska zveza. Povod za skupen nastop slovenskih nekomunističnih sil so narekovali težki po-vojni časi in hude razmere, v glavnem strahovlada, ki so jo brezobzirno in do skrajnosti izvajale združene slo-venske in italijanske komunistične sile. Ta strahovlada je slovenskega človeka tlačila, mu odrekala najosnov-nejše človečanske pravice in ga ponižala na stopnjo suž-nja. Nedolžne človeške žrtve so bile na dnevnem redu; iz zasede so ubili 16-letnega mladeniča z Vrha pri So-vošnjah, ker se je iz potrebe zaposlil pri Zaveznikih; padel je ravno tako v zasedi in iz istega razloga mlad človek s Huma v Brdih; padli so še drugi... Veliko slo-venskih družin, ki so se borile proti fašizmu in potem v partizanskih vrstah, se je zaradi osebne varnosti iz-selilo z ozemlja, priznanega Jugoslaviji, ker so pač bile predmet krivičnega sumničenja, preganjanja, žuganja in zalezovanja.

Njihova krivda je bila samo ta; demokratična ide-ja, globoko zasidrana v srca in razum slovenskega ljud-stva; hrepenenje po svobodnem življenju; vera v stare slovenske ideale in zavest človeškega dostojanstva.

Torej so odklanjali diktaturo in zahtevali vse člo-veške svoboščine! To pa seveda ni bilo vseč komunistič- nim silam!

PARITETNA POVEZAVA DVEH SKUPIN

Slovenska demokratska zveza ni bila zveza demo-kratično usmerjenih posameznikov, ampak krovna orga- nizacija dveh demokratično usmerjenih slovenskih sku- pin, to je Slovenske katoliške skupnosti in Slovenske demokratske skupnosti, ki sta ob zvezini ustanovitvi postavili osnovni program: pridobitev demokratičnega sožitja Slovencev v Italiji, obramba pred komunizmom in zahteva naših pravic, po določenih mirovne pogodbe v okviru italijanske republikanske ustave in na osnovi naravnih pravic človeka ter mednarodnih deklaracij o priznanju in svobodnem uživanju teh pravic samih!

Paritetna povezava dveh skupin (Slovenske kato- liške skupnosti in Slovenske demokratske skupnosti) v krovni organizaciji SDZ je bila dogovorjena in izbrana zato, da so bili vsi sklepi vodstva soglasni v trdem boju, ki so ga hude razmere narekovala. Tako ni bilo mogoče, da bi iz katerega koli razloga ena skupina pre- vladala nad drugo; da ni bilo medsebojnega ideološkega in strankarskega boja in prerekanja, nevoščljivosti in zavisti; skratka zato, da je delo gladko teklo po začrta- nem programu.

Pri tem se sklicujem na pismo msgr. Alojzija

Novaka z dne 19. junija 1949, v katerem ta odlični, zdaj že pokojni slovenski prelat pravi med drugim, da so slovenski duhovniki na uredniški seji KATOLIŠKEGA GLASA v širšem krogu pretresli zadevo organizacije SDZ in prišli do zaključkov:

- da Slovenska demokratska zveza (SDZ) od svojega po- četka dalje ni zveza demokratično usmerjenih po- sa me z n i k o v, ampak zveza obeh protikomunistič- no usmerjenih skupin na Goriškem, v skupnem cilju priboriti zopet demokratične razmere Slovincem;
- da sta obe skupini že od početka demokratično poveza- ni, kar je bilo jasno in razvidno iz uredniškega zbora DEMOKRACIJE;
- da je razlika med obema povezanima skupinama v tem, da ena smatra za dosego skupnega cilja nakazano predvsem krščansko načelno pot stoodstotnih katoliča- nov, ki imajo poleg krščanskih - verskih naukov tudi vodilo Cerkve za merodajno, - druga pa ob priznavanju svobode vere bolj naslanja svoje delo na naravno-etič- na in demokratska načela;
- da imata po demokratičnih načelih medsebojnega spo- štovanja obe skupini pravico, da nadaljujeta svoj ob- stoj - združeni v politični višji formaciji SDZ;
- da ni s tem SDZ v nobeni nevarnosti in bo kot dosedaj lahko nastopala enotno v vseh narodnih, političnih in gospodarsko - upravnih zadevah, saj bo imela en sam odbor;
- da se duhovniki zavedajo, da se boj proti komunizmu ne bo v prvi vrsti izbojeval na gospodarskem in tudi ne na političnem ampak predvsem na ideološkem poprišču med krščansko duhovnostjo in komunističnim materializmom;
- da po nalogu uredniške seje zagotavlja, da SDZ ne bo pri narodnem delu ne-le nič ovirana ampak močno podprta od zaveznice-paritetne članice.

Poleg msgr. Alojzija Novaka čutim dolžnost spom- niti se kot velikega somišljenika odkritosrčnega zagovor- nika in moralnega podpornika krovne organizacije SDZ tudi vrlega slovenskega prelata msgr. Mirka Brumata!

Velika zasluga pri nastanku in delovanju skupne politične organizacije (SDZ) goriških demokratičnih Slo- vencev, ki je zgodovinskega pomena, pa gre seveda naše- mu ljudstvu, ki je naš zaklad in naš ponos!

Temu našemu ljudstvu torej vsa čast in hvala za lepe odločne in požrtvovalne nastope v trdem boju!

MUČENIŠKA SMRT SLAVKA URŠIČA IN FERDA KALINA

Naši nasprotniki, ki niso trpeli demokratične svobo- de in tekmecev, so se takoj vrgli na nas, tudi zaradi tega,

ker smo imeli svoje glasilo s pomembnim imenom DEMOKRACIJA,

Obmetavali so nas z vsemi mogočimi psovkami. Bili smo zanje "plevel", "paraziti", "izdajalci". V noči 31. avgusta 1947 so nam v Kobaridu ugrabili soustanovitelja Slovenske demokratske zveze in prvega urednika DEMOKRACIJE Slavka Uršiča, ki se ni več vrnil med nas!

Ista usoda je doletela zavednega Slovenca in prepričanega demokrata Ferda Kalina z Opčin pri Trstu.

Slovenski demokrati se klanjamo spominu prvih žrtev našega demokratičnega gibanja: voditelja in učitelja Slavka Uršiča in Ferda Kalina ter tudi spominu soustanovitelja in člana prvega vodstva Poldeta Kemperla in drugih priminulih.

ZAČETNE TEŽAVE IN PRVI USPEHI

Slovenska demokratska zveza je prvič nastopila s svojo listo z lipovo vejico na občinskih volitvah v Gorici leta 1948. Potem leta 1951 na volitvah goriške pokrajine ter doberdobske, sovodenjske in števerjanske občine. Bili smo brez sredstev in le z veliko vnemo smo uspeli zbrati zadostno število kandidatov in podpisnikov za vsako listo! Pokrajinske volitve so se vršile po okrožjih in za vsako je bilo treba predstaviti kandidata z najmanj 50 podpisniki predlagatelji. Seveda smo jih morali najti za vsako okrožje veliko več: šestdeset, sedemdeset ali celo več, da nam ne bi volilna komisija iz kakega iz trte izvitega razloga in zaradi nacionalne nestrpnosti črtala kakega podpisnika in kandidatne liste ovrгла. Nastopili smo namreč v osmih okrožjih. Tako smo morali iskati podpisnike po posameznih okrožjih in z notarjem, ki je podpise overjavljaj, hoditi od hiše do hiše, v mestu in po vaseh, ob delavnikih in praznikih! Uspehi so bili naše plačilo in zadoščenje. V knjigi "Slovenska demokratska zveza v Gorici 1947 - 1969" je govor o teh uspehih! Delovanje vodstva SDZ je potekalo v prijateljskem in bratskem duhu, v medsebojnem razumevanju in spoštovanju predstavnikov obeh paritetno povezanih skupin in iskrenem prizadevanju za čimvečji uspeh!

ZAČETEK RUŠENJA SKUPNE ORGANIZACIJE IN NJEN KONEC

Pred letom 1968 ni bilo v glavnem nobenega nesoglasja v vodstvu SDZ, niti v pogledu prizadevanja za doseg naših pravic niti ne v pogledu volilnih nastopov, izbire kandidatov, predložitve list in volilne propagande. Glavni predstavnik Slovenske katoliške skupnosti je bil odlični mož prof. Anton Kacin. Na strani naše skupine, Slovenske demokratske skupnosti, pa sem v vodstvu SDZ imel pridne tovarniške delavce, razumne kmetovalce in tudi izobražence. Mnogi od teh sodelujejo že od prvih let nastanka SDZ, z žalostjo v srcu obsojajo ukinitve krovne organizacije in hočejo ostati še naprej zvesti našemu demokratičnemu pokretu.

*

Ob deželni volitvi leta 1968 - in o tem sem že nekaj poročal v svoji knjigi - smo prvič opazili razdiralno

delo na škodo goriške SDZ in podpisanega kot njenega kandidata za deželni svet. Kljub vsej ostri, očitni in podtalni sovražni propagandi so mi zvesti volilci dali 1533 preferenčnih glasov, to je nekaj nad polovico od 3051 glasov, kolikor jih je prejela goriška lista. To razdiralno delo so zanetili nekateri člani tržaške Slovenske skupnosti, seveda s pomočjo svojih goriških prijateljev. In ti isti ljudje so potem tudi kršili volilni sporazum glede delitve mandatne dobe. V pismu od 22. maja 1968, se je Slovenska skupnost takole zavezala:

"Sporočamo vam, da je svet Slovenske skupnosti na seji 22. 5. 1968 soglasno sprejel naslednji globalni sklep glede mandatne dobe svetovalca Slovenske skupnosti, ki bo izvoljen na letošnjih deželnih volitvah; mandatna doba tržaškega deželnega svetovalca naj traja tri leta, goriškega pa dve leti."

No, ko je leta 1971 prišel čas za pošteno izvedbo tega sporazuma, sta tržaška Slovenska skupnost in goriško Slovensko ljudsko gibanje (ki se je leta 1970 tako preimenovalo iz Slovenske katoliške skupnosti) enostransko kršili sporazum in odločili, naj tržaški človek ostane še naprej v deželnem svetu.

Kot izgovor so navedli, da je kandidat Slovenske levice prejel na Tržaškem več preferenc kot goriški, da s Slovensko levico nimajo nobenega dogovora in (to so trdili zlasti Goričani), da ne marajo, da pride v deželni svet levičar. Pa vendar so ga vzeli na listo in so ga za časa volitev podpirali tako Slovenska skupnost, kot NOVI LIST in tudi KATOLIŠKI GLAS!... Takrat ni bilo več v Gorici dr. Kacina...

Čudno je vsekakor to: da je po eni strani Slovensko ljudsko gibanje, paritetno povezano v SDZ, svojevoljno kršilo volilni sporazum, po drugi strani, pa so njeni predstavniki v vodstvu SDZ zahtevali izvedbo sporazuma!

In to naj bi bili večji in pošteni mladi voditelji Slovencev v Italiji, branitelji in zagovorniki njihovih pravic?!

OBISK V LJUBLJANI

Kakor je znano, je delegacija tržaške Slovenske skupnosti, ki so se ji pridružili tudi nekateri predstavniki titovskih organizacij iz Trsta, Vidma in Gorice, jeseni leta 1968 obiskali Socialistično zvezo Slovenije v Ljubljani. Tam se je mudila nekaj dni in se pogovarjala z vodstvom Socialistične zveze. Točnega zaključka pogovor ne poznamo, ker niso objavili nobenega poročila (gotovo iz previdnosti).

Toda v glasilu 'Slovenska skupnost' od decembra 1968 smo brali sledeče: "Zamisel o tem obisku je nastala na obeh straneh že pred poldrugim letom. To zamisel je svet Slovenske skupnosti že takrat soglasno odobril. Da je prišlo do obiska šele letos oktobra, pa je pripisati raznim dogodkom, ki so medtem zaposlili zdaj eno zdaj drugo stran."

Lani 20. januarja je PRIMORSKI DNEVNIK polemiziral z Mohorjevo družbo iz Gorice zaradi članka "Najbolj odprta meja", objavljenega v njenem koledarju. PRIMORSKI DNEVNIK je pisal med drugim: "zlasti sestavek 'Najbolj odprta meja' zaradi svoje ponesrečene ironije, ki brez uspeha pokriva ihto, značilno za čase hladne vojne, je v nasprotju ne le z duhom časa, temveč tudi s koncilskim duhom, še bolj pa z vsem tistim, o čemer se je dogovarjal glavni tajnik katoliške stranke Slovencev v Italiji, ko je vzpostavljala stike s predstavniki Socialistične zveze Slovenije".

Kmalu za tem, 7. marca 1974, je "Skupina slovenskih volilcev" v KATOLIŠKEM GLASU hotela vedeti resnico o tistih dogovarjanjih. Resnice pa volilci niso izvedeli, ker te prizadeti glavni tajnik v svojem odgovoru v bistvu ni povedal.

*

Vrnimo se k volitvam! Leta 1970 je vodstvo SDZ izbralo kandidate in predložilo listo za goriško občino, toda tudi tokrat so "neznani" motili volitve s posebnim letakom. Udarili so po dveh nositeljih liste in predlagali preferenčni glas samo kandidatom iz vrst ljudskega gibanja.

Očitno je motilcem šlo za tem, da ne bi bil izvoljen kdo iz vrst Slovenske demokratske skupnosti. To početje je goriški KATOLIŠKI GLAS opravičeval.

Za deželne volitve leta 1973 je tržaška Slovenska skupnost kar na svojo roko ponovila kandidature dr. Štoke, ne da bi predhodno vprašala za mnenje Goričane; Ljudsko gibanje je kljub ugovoru predstavnikov Slovenske demokratske skupnosti v vodstvu SDZ takoj pristalo na to, čeprav je leta 1971, ko je kršilo dogovor iz leta 1968, zagotavljalo, da bo novi deželni svetovalec Goričan.

*

Proti koncu leta 1972 smo zvedeli še to: Zveza slovenske katoliške prosvete iz Gorice prejema denarno pomoč iz Ljubljane in med njo ter ljubljansko režimsko Zvezo kulturno prosvetnih organizacij obstaja nek sporazum.

To zadevo je zelo negativno ocenil SIJ SLOVENSKE SVOBODE iz Argentine, ki ga izdajajo slovenski katoliški izseljenci.

*

Spričo vsega tega smo se slovenski demokrati na Goriškem prepričali, da je druga stran ubrala novo pot, ki je nasprotna programu in delovanju Slovenske demokratske zveze. Zato smo videli v predlagani reorganizaciji SDZ z ustanovitvijo Slovenske skupnosti hud udarec naši demokratični stvari; tako po vesti na to nismo mogli pristati.

demokratske vrste na Primorskem, razvodene njihovo politično osnovo in odstranijo politično opozicijo na samih mejah.

Posledica našega doslednega zadržanja je ta, da je Slovensko ljudsko gibanje izstopilo iz SDZ in s tem povzročilo njen konec po osemindvajsetih letih obstoja.

Dr. Avgust Sfiligoj

KUPČIJA Z IDEJAMI?

V naslednjem ponatiskujemo v bistvenem izvlečku naš uvodnik od 24. aprila 1973 (KT 406). Zdi se nam, da bo to pomagalo gledati na zadnje dogodke na Goriškem, in tudi na Primorskem sploh, s širšega zornega kota. Ur.

"Zadnji ponedeljek v februarju je na občnem zboru goriške Zveze slovenske katoliške prosvete njen predsednik Revd dr. Kazimir Humar prvič javno priznal, da obstaja gotov sporazum med gornjo Prosveto in Zvezo kulturno prosvetnih organizacij Slovenije v Ljubljani. 26. februarja je bilo prvič javno priznано. Predsednik je ta stik med obema organizacijama opravičil z "enotnim kulturnim prostorom" in neke vrste deklaracijo 5. kongresa Zveze v Ljubljani marca 1969, v kateri je bilo rečeno, da je Zveza prevzela nalogo usklajevalca kulturnih akcij v zamejstvu in nato tudi vzpostavila stike z vsemi slovenskimi kulturnimi organizacijami za mejami. Zveza v Ljubljani je tedaj priznala, da se zaveda "ideološke, kulturne in politične raznolikosti, ki je navzoča v celotnem slovenskem prostoru, vendar pa menimo, da ta različnost ne bi smela onemogočati medsebojnih vezi, sodelovanja..." Dr. Humar se je nato obregnil ob dosedanje pojmovanje slovenske kulture, ki so jo in jo prečesto še gledamo skozi strankarska očala, pa zato tudi ljubljanska resolucija iz leta 1969, če se bo dalje uresničevala, zares lahko pomeni prelomnico in mejnik. Prosvetin predsednik je omenil tudi "ne veliko finančno pomoč" iz Ljubljane. Bolje bi bilo, da bi bil v tem bolj jase, kajti titovski viri vedo povedati, da gre za osem milijonov lir.

Prav in lepo, če so v Ljubljani zares spremenili stališče. Vprašanje je, če pri tem ne gre zgolj za taktično potezo Ljubljane, kateri so "katoliški" prosvetarji v Goričiniasedli - ceno za to pa je morala plačati slovenska demokratska politična organizacija na Primorskem, ki je v času najhujšega stalinističnega terorja dvignila prapor Svobode in stala na braniku slovenskih svobodnjaških idealov. Idealov, ki zadnja leta stopajo na Primorskem vse bolj v ozadje in ki so dejansko tudi vzrok sporov med političnimi organizacijami in njih vodniki. Demokrati so mnenja, da se slovenska Demokracija, t. j. njena krovna organizacija ne bi nikdar smela ukloniti in pokloniti rdeči Ljubljani in s tem zatajiti osnovna načela, na katerih je bila osnovana.

Politično vzeto, ničesar bistvenega ne bi imeli proti takim stikom z Ljubljano, če bi Ljubljana z dejanji izpričala, da gleda na skupna vprašanja z drugačnimi očmi in da ji je zares od tega, da nesebično in brez strankarskih ali kulturnih predsodkov pomaga skupni slovenski stvari..."

"Po vsem tem ni čudno, če prihajajo iz slovenskih - tudi vernih - vrst na Primorskem glasovi, da gre tu za Judežve groše, in da tako prihaja med zamejci do tihe, pa zato tem bolj nevarne ločitve duhov, od katere bodo imeli koristi samo ljubljanski stalinisti. Vprašujejo tudi, če je ljubljanska pomoč zares tako potrebna, ko pa je dežela poklonila slovenskim organizacijam lansko leto v obliki pomoči sto milijonov lir ali celo več..."

"Gotovo položaj zamejskih Slovencev ni zavidanja vreden, kar zadeva njihov odnos do laških oblasti in do komunističnih oblasti v domovini. Da se razumeti, da je morda treba najti nek modus vivendi z drugimi, da bi se izsililo kar največ koristi od prvih..."

"Vprašujemo se, če so se nadebudni zamejski politiki v svojem pretiranem optimizmu, ki že meji na politično naivnost, vprašali, do kam sploh more iti jugoslovanska komunistična oblast v svoji manjšinski politiki, ko pa ima vezane roke na gospodarskem področju, da o zakulisnih partijskih računih sploh ne govorimo, ki bi pa zamejskim politikom tudi morali biti poznani. Mi se resno bojimo, da je šlo ljubljanskim stalinistom z vso to igro enotnega kulturnega prostora predvsem za to, da razdvaja slovenske demokratske vrste na Primorskem, razvodene njihovo politično osnovo in odstranijo politično opozicijo na samih mejah.

Uredništvo."

NADALJE NAVZDOL PO SPOLZKI STRMINI

V zadnjih tednih je Tito govoril pred centralnim komitejem in pred zveznim svetom. V obeh govorih se mu je zdelo potrebno poudariti napadalnost zahodnih držav. Pred centralnim komitejem je podčrtal, da imajo zahodni krogi temne namene proti Jugoslaviji, pred zveznim svetom, da zahodne države ogražajo dežele v razvoju. Tito se je s tem vključil v zbor komunistov, ki složno vpije po zgledu tiste zgodbe o "primite tatu!", da demokratske države delajo krivice in zločine na vseh koncih in krajih, medtem ko so dejansko prav komunisti povsod v napadu. Tako so na primer na Portugalskem že spet s prevaro in silo preprečili nadaljni svobodni razvoj, a je kazalo, da bodo svobodne volitve hudo izgubili. Tito je s tem svojim propagandnim solidariziranjem s Sovjetsko zvezo spravil Jugoslavijo na posebno spolzko strmino: šel je tako daleč, da je pred centralnim komitejem izrecno zagotavljal: "Prepričani smo, da Sovjetski zvezi niti na misel ne pride, da bi Jugoslavijo napadla, in da se nam tega ni treba niti najmanj bati." Ko bi le imel prav! Zanašati se na to, ni mogoče.

Tej zunanje-politični modrosti je Tito dodal opozorilo na "sovražnike" doma, ki po mnenju tujih opazovalcev kaže na veliko nervozo. NEUE ZUERCHER ZEITUNG je svojemu poročilu od 1. februarja celo dala naslov "Stalinistični dogmatizem v Jugoslaviji". Tito je ponovno zahteval, da je treba "sovražnike" brez milosti iztrebiti in da so doslej oblasti bile proti njim preveč "liberalne". Notranje-politično zaostrevanje je doseglo višek z ustanovitvijo "kriznega štaba", kakor novo telo imenujejo zahodni časnikarji. Uradni naslov je "zvezni odbor za zaščito ustavnega reda" - ta odbor v lanskim ustavi ni predviden, tako da jugoslovanski komunisti že spet rešujejo svoje probleme s tem, da neprestano spreminjajo predpise in ustanove, dasi bi se doslej mogli prepričati, da to ne vodi nikamor. Na čelu kriznega štaba je Bakarić, ki je s tem menda nadomestil bolnega Kardelja kot domnevni Titov naslednik. Dejali bi, da je na splošno Bakarić pametnejši in zmernejši kot Tito in Kardelj, toda v krizah zadnjih let, posebno med krizo na Hrvatskem leta 1971, se ni posebno izkazal.

Napetost doma, ki jo je v veliki meri Tito povzročil sam, ga sili, da se vedno globlje veže na vzhodni blok. To se je pokazalo tudi med obiskom na Poljskem v začetku marca. Poljske oblasti so seveda navdušene nad Titovo zatiralno politiko, medtem ko so Poljaki globoko razočarani, ker se je tako razblinil še en up, da je mogoče komunističnemu socializmu dati človeški obraz.

Zahod se ob vsem tem obnaša kot vselej. NEW YORK TIMES je sicer 25. januarja spet pisal o strupenih napadih jugoslovanskih časnikov na Združene države, toda predsednik Ford bo verjetno kljub temu obiskal Jugoslavijo. Cel evropski parlament je imel za umestno, povabiti zunanjega ministra SFRJ, Miloša Minića, naj

28. januarja govori na zasedanju te demokratične ustanove. Minić jim je postregel s hvalospevom nevezanosti in z demantiji, da bi Jugoslavija imela notranje težave.

LJUBLJANSKI SOCIOLOGI

Notranjih težav v Jugoslaviji menda "ni", ker jih uspešno premagujejo s tem, da pred njimi zapirajo oči. To se je v začetku februarja pokazalo v Ljubljani, ko so prepovedali objavo sociološke študije o samoupravljanju. Študijo so napisali štirje ljubljanski sociologi, med njimi Veljko Rus, na podlagi raziskav v nekaj tovarnah. Prepoved je bila obrazložena s tem, da so znanstveni rezultati te raziskave politično nesprejemljivi.

Veljko Rus je že dolga leta v ospredju družboslovnega dela v Sloveniji in Jugoslaviji in je leta 1972 objavil obširnejšo knjigo o samoupravljanju pod naslovom "Odgovornost in moč v delovnih organizacijah". Očitajo Rusu in njegovim sodelavcem, da so tehnokratski liberali, kar to pač že pomeni. Univerzitetni organi, med njimi celo partijska celica na fakulteti za sociologijo, so se z napadenimi solidarizirali.

BEOGRAJSKI FILOZOFI

Medtem ko so ljubljanski sociologi odlikujejo po realizmu, tega ni mogoče reči o preganjanjih beograjskih filozofov. Glavna značilnost teh je, da ženejo vse marksistične fraze v skrajnost. Prav zaradi tega jih ne bi bilo težko premagati z logičnimi argumenti in je to še toliko slabši znak za današnjo oblast, da se mora zatekati nasproti njim k odstavitvam in podobnemu. Z drugimi besedami: njihove filozofije ni jemati resno, toda vso pravico imajo, da oznanjajo, kar želijo, kolikor ne kličejo k nasilju. Odziv so neo-marksistični profesorji imeli predvsem med študenti, ki jih življenje še ni naučilo realnosti.

Beograjski profesorji sami privatno priznavajo, da imajo med izkušenimi ljudmi, všteti partijce, veliko več vpliva "liberalni komunisti", ki jih je Tito odstavil leta 1972. Menda je mnogo skritih liberalov še tudi med današnjimi oblastniki. Iz drugih virov je tudi slišati, da ima vojska velike simpatije in močno spoštovanje do "liberalnih komunistov." Menda sploh celo sedanji Titovi generali menijo, da je marksizem le še za šalo oziroma za to, da imajo partijski funkcionarji kaj opraviti. Niti najmanj menda niso pripravljeni iti v boj z marksizem, odločeni pa so baje braniti Jugoslavijo tako pred notranjim kot zunanjimi nasprotniki. Pravijo da nimajo simpatij ne za Sovjete ne za Zahod.

Dasi taka priljubljenost neo-marksističnih profesorjev v Jugoslaviji ni nesporna, je njihovo preganjanje zbudilo na Zahodu mnogo zanimanja. Dokončna odstavitev profesorjev in ukinitev časopisa PRAXIS z obnovljenimi javnimi izgovori, da ga delavci nočejo tiskati, sta povzročila pozornost. V Britaniji sta na primer tako TIMES kakor GUARDIAN o tem natisnila uvodnike pod naslovi "Marksisti preganjajo marksiste" in "Beograd vsiljuje molk". TIMES trdi, da v Jugoslaviji dogmatiki dobivajo na terenu in da se partija počuti preveč negotovo, da bi mogla

dovoljevati intelektualno različnost, ki je doslej Jugoslavijo odlikovala od ostalih komunističnih vladavin. GUARDIAN zaključuje: "Ukrep beogradske vlade, na videz v samoobrambi, kaže na žalostno moralo - v komunistični družbi morejo obstajati stopnje sprostitev, toda ne more biti nobenega pravega razvoja k svobodi kot naravni pravici ljudstva,"

ZADRSKI NACIONALISTI

Medtem ko so ljubljanske sociologe in beogradske filozofe le odstavili z univerz, so v Zadru padale ostre kazni. Dva študenta, Josip Bilušić in Marko Dizdar, sta bila obsojena na 13 in 11 let. Ta proces je dokajšnja uganka že zato, ker je bila širša javnost obenem s tujimi časniki izključena. Po poročilu ECONOMISTA od 1. marca 1975 je 16. na listi obtožencev v Zadru, Pavle Perović, pobegnil na Zahod in izjavlja, da je bila očitana zarota in "revolucionarno osvobodilna vojska," ki naj bi Hrvatsko odcepila od Jugoslavije, podtaknjena od komunistične policije. To je zelo verjetno, ker se povsem sklada z Udbinimi metodami.

Toda TIMES tudi poroča, da sta Bilušić in Dizdar "edina ves čas procesa odklanjala vsako obtoževanje in uporabljala vsako priložnost za propagiranje svojih separatističnih idej. Medtem ko sta znikala, da bi obstajala kakršna koli organizacija, sta dejala, da Hrvatim preostaja le revolucionarna borba, ako žele doseči 'osvoboditev'. Njihov cilj je neodvisna država." Odkod dopisnica TIMESA Dessa Trevisan ve, kaj se je dogajalo na procesu, ni jasno, ko tudi dopisniki niso bili pripuščeni. Ni izključeno, da so podatke dale oblasti, tako da bi jim bilo težko verjeti, posebno ker je očitno v interesu današnjih oblastnikov, da povzroče kar največje sovraštvo med Srbi in Hrvati.

Toda neodvisni viri pravijo, da sta bila Bilušić in Dizdar pred sodiščem zelo napadalna. Vse bi bilo v redu, če bi se zavzemala za neodvisno državo, utemeljeno na samoodločbi. Nihče jima in drugim ne more odrehati pravice, da propagirajo, naj bi se Hrvati ženili samo s Hrvaticami in imeli kar največ otrok. Toda cela stvar postane drugačna, če je res, da je eden izmed obtožencev vpil pred sodiščem, da je treba pobiti še več Srbov. Kdor koli se zavzema za pobijanje ljudi druge narodnosti, pač ne bi smel računati na simpatije normalnih ljudi, bodisi sonarodnjakov Hrvatov ali drugih. Nemo-goče ni, da je bil kdo med obtoženimi tak šovinizist - podobne fanatike je mogoče srečati tudi drugod. Škoda je, da jim sodijo komunisti, ki sami niso nič boljši, toda propagiranje genocida je treba ne glede na to obsoditi. Kdor ga ne obsodi, se sam postavlja izven šloveške družbe, še najbolj na našem ozemlju, kjer smo vse to že doživeli na svojo nesrečo in sramoto.

Nacionalističen fanatizem, ki med drugim odklanja razgovor in sodelovanje z ljudmi drugih narodnosti, olajšuje dogmatiziranje Jugoslavije, Hrvatska Srbkinja je nedavno izjavila na obisku v Zahodni Evropi: "Seveda smo vsi proti vplivu Sovjetske zveze, toda če imamo izbirati med novim ustaškim pokoljem in Sovjeti,

se bomo odločili za Sovjete," Šovinisti silijo ljudi v ekstreme prav tako, kot so dogmatiki prignali mnoge v šovinizem. Skrajni čas je, da se ljudje odpovedo obema skrajnostima, kar je mogoče le, če so popravljeni drug z drugim civilizirano govoriti na podlagi demokratskih načel in pravice da samoodločbe.

MIHAJLO MIHAJLOV

Mihajlo Mihajlov je bil ob koncu februarja četrtrič pred sodiščem. To pot je bil obsojen kar na sedem let kot že prej zaradi člankov, ki jih je objavljaval v zahodnem tisku. Sam je dejal v dokončnem govoru na procesu, da so taka sojenja sramota za državo, pa naj si bo obsodba kakršna koli. Tožilec je seveda trdil, da je bila kritika Mihajlova v njegovih spisih zlonamerna, toda po mnenju opazovalca v imenu "Amnesty International," amsterdamskega profesorja prava Fritsa Ruterja, se obtožba sploh ni trudila, da bi očitek zlonamernosti dokazala. Po mnenju zagovornika je pod temi pogoji mogoče obsoditi vsakega državljana, ki zabavlja nad razmerami, kot zlonamernega.

Mihajlov je pred sodiščem poudarjal svojo pravico, da je mnenja, drugačnega od uradnih stališč, in da ga tudi sme izraziti. Zagovornika Jovo Borović in Veljko Kovačević sta podčrtala, da gre v tem procesu načelno za svobodo mnenja v Jugoslaviji, za odnos med državo in državljani in za odnos države do kritike. Med drugim sta izvajala, da koekzistenca ne more biti omejena na države, temveč mora dovoljevati tudi različna stališča in se nanašati na odnose med ljudmi. Z demokracijo je nezdružljivo, če morajo v zapor ljudje, ki so drugega mnenja. Več mnenj je tudi zaščita pred zmotami - tako v zasebnem življenju kot tudi v življenju držav.

Jovo Borović, glavni zagovornik Mihajlova, je sam zanimiva osebnost. Je bivši general KNOJ-a, ki so ga leta 1953 odstavili, ker se je solidariziral z Džilasom. Nato je z veliko težavo doštudiral, - imel ni namreč nobenih dohodkov, - in je nato postal odvetnik. Skliceval se je na citat iz zakonika carja Dušana: "Ne bojte se carja, ne ozirajte se na to, kaj on pravi v svojih pismih, sodite le po zakonu." Ta citat je bil upravičen, ker se je na drugi dan sojenja in dan preden je bila izrečena sodba, oglasil Tito in javno napadel nekega Mihajlova, ki da se je proslavil le s tem, da je napisal pamflet proti Sovjetski zvezi. NEUE ZUERCHER ZEITUNG poroča, da je bilo naslednji dan pred sodiščem popolnoma jasno, da je Titov govor na tožilca in na sodnike napravil velik vtis. Za nameček je še BORBA na dan izreka sodbe objavila zasramovalno glosso proti Mihajlovu. Taki izpadi so seveda rezko v nasprotju z načeli procesnega prava v normalnih državah, kjer je vmešavanje politikov in časnika v neko zadevo prepovedano, dokler je pred sodiščem - "sub judice".

V nedeljo 2. marca so mnogi časniki v Britaniji objavili kratke uvodnike k zadevi Mihajlova. SUNDAY TELEGRAPH je napisal, da si je težko misliti, da bi kar koli, kar je Mihajlov napisal, moglo sramotiti Jugoslavijo pred svetom bolj kot njegova obsodba na sedem let.

Londonski OBSERVER pa je natisnil pod naslovom "Še vedno brez človeškega obraza" mnenje, da je obsodba Mihačičeva ostra in bedasta. Brez ozira na to, kako živčen je beograjski režim zaradi stabilnosti po Titovem odhodu, ni verjetno, da bi mogli utrditi svoj položaj doma ali v svetu s takimi metodami."

ZALETAVANJE V VERO

Kaj malo verjetno je, da bi sedanji jugoslovanski oblastniki poslušali take nasvete iz tujine. Niti toliko pameti nimajo, da bi v sedanjih časih, ki so zanje težki, pustili v miru najbolj kočljivo vprašanje vere. Napad na ljubljansko DRUŽINO je bil omenjen v mnogih tujih časopisih. Kaže, da so na povečani pritisk katoliški škofje odgovorili s tem, da je zagrebški nadškof Kuharič zahteval rehabilitacijo nadškofa Stepinca ob petnajstletnici njegove smrti.

Manj znano je, da makedonska vlada pripravlja zakon, po katerem otroci ne bodo smeli biti deležni verskega pouka do 15. leta. Po splošnem mnenju bo to najbolj udarilo muslimane, ki v Makedoniji predvsem pripadajo turški in albanski manjšini. Muslimani so prišli pod udar tudi kot stalinisti. V Tuzli so namreč aretirali sedem državljanov zaradi "dogmatsko-birokratskih, stalinistično-informbirojevskih in nacionalističnih pozicij". Kako bo Tito vse to spravil v sklad s svojim prijateljstvom do muslimanskega nacionalista Gadafija?

Dr.L.Sirc

KAJ BO Z 'ZDOMCI'?

Piše L.N.

Sezonski delavci, zdomci, "gastarbeiterji" ali kakorkoli že jih imenujejo v zahodno evropskih deželah, so ljudje, ki so iz revnejših, nerazvitih predelov južne Evrope, hodijo s trebuhom za kruhom v zahodne in severne države na "sezonsko delo". To pa včasih traja dolga leta in za mnoge pomeni tudi dokončno naselitev v deželi, ki jim je dala kruh.

Po podatkih, ki jih sicer ni mogoče preveriti, naj bi bilo v Zahodni Evropi okrog 12 milijonov teh delavcev in članov njihovih družin. Toda število je gotovo še mnogo višje, ker je treba upoštevati tudi deset tisoče, ki prihajajo brez potrebnih uradnih dovoljenj, se pravi "na črno".

Na splošno so na dnu gospodarske in socialne lestvice, plačani sicer dobro po merilu svoje rojstne države, toda kljub temu drugorazredni prebivalci držav, kjer so zaposleni. So pa postali integralen del zahodno evropskega gospodarstva in danes jih najdemo v londonskih hotelih, pariških restavracijah, zahodno nemških plavžih in na švicarskih ulicah.

Njihov gospodarski položaj je seveda različen od primera do primera, pa tudi od države do države, čeprav se na splošno zdi, da ni nikjer povsem zadovoljiv ter da so kritična zlasti vprašanja oskrbe družin, vzgoje otrok, zdravstvene oskrbe in seveda neznanja

jezika dežele, ki jih zaposluje. S tem pa so jim avtomatično zaprta mnoga vrata, tudi tista, ki vodijo do po zakonu določene zaščite in pravic.

Pričujoče poročilo zato ne more biti splošno veljavno, temveč je predvsem poskus pokazati na problem sezonskih delavcev v Zahodni Evropi, v vsej njegovi zapletenosti, ne da bi bile pri tem postavljene določene neprekljicljive trditve in ugotovitve.

"DESETA ČLANICA SKUPNEGA TRGA"

Največ tujih delavcev je zaposlenih v državah Evropske gospodarske skupnosti. Njihovo število v teh državah je v resnici tako visoko, da jih mnogi imenujejo "deseto državo" Skupnega trga.

V državah Skupnega trga so postali nepogrešljiv element delavskega trga, čeprav so tudi najbolj prizadeti od sedanje gospodarske in energetske krize. V glavnem namrečasedajo tista delavna mesta, za katere so domačini ne brigajo več, to je za nezaželjena, umazana, težaška dela. Kljub temu pa že narašča tudi število takih, ki se usposobijo v določeni stroki in so se pričeli vključevati v vrste strokovno izobraženih delavcev in že izpolnjujejo vrzeli na tem področju.

Toda vključevanje v družbo dežel, ki jih zaposlujejo, nikakor ne poteka brez težav. Diskriminacija je vsakdanji pojav, ne glede nato, ali je tujec kvalificiran delavec ali ne. Tujec je in ostane, ker je največkrat brez zadostnega znanja jezika, s tujimi navadami in običaji in brez posebne vzgoje. Tega se seveda zaveda in čuti, da ga družba okrog njega sicer tolerira, toda - nič več kot to.

Domačini držav Evropske gospodarske skupnosti seveda tudi vedo, da so jim ti tujci potrebni in dokler ne posegajo v njihovo zasebno življenje ter ostajajo v ozadju, jih tolerirajo. Težava je v tem, da se tuji delavci prej ali slej prično smatrati za naseljence in da v njih vse bolj raste želja po stalni naselitvi. To pa nikakor ni v načrtih držav, ki jih sprejemajo. Zahodna Evropa se nima namena spremeniti v nekaj topilni lonec, podobno, kot Združene države in v tem različnem pojmovanju položaja tujih delavcev je izvor diskriminacije, ki se je morajo nenehno otepati.

Odločujoči faktorji v zahodno evropskih državah so si spočetka zamišljali te sezonske delavce, kot ljudi, ki bodo prišli v državo za nekaj let, sami, brez družin, se nato spet vrnili in odprli dostop novim in tako naprej. Toda gospodarska realnost je kmalu presegla to teorijo, čeprav naturalizacija tudi danes ne zavzema kakršnegakoli omembe vrednega obsega.

V TUJINO: S TREBUHOM ZA KRUHOM

Sezonsko delo in naseljevanje tujih delavcev v zahodni Evropi, seveda ni izključno povojni fenomen, saj so delavci, zlasti rudarji, iz južnih držav, odhajali v vestfalske, francoske in belgijske rudnike že v času med obema vojnama. Po vojni pa so iste države sprejele tudi določeno število DP-jevcev. V večjem številu so

sezonski delavci pričeli prihajati v 50 letih in ta dotok je naraščal vse do prvih let tega desetletja, ko se je v resnici spremenil v pravo poplavo. Toda gospodarska - energetska kriza zdaj sega tudi v zahodno evropsko gospodarstvo in najemanje novih delavcev je domala poenotilo, vse močnejši pa je njihov tok - nazaj v rodne države. Vprašanje je, ali bo to vračanje doseglo enak obseg, kot nekdanje izseljevanje in kakšne bodo posledice tega obratnega procesa ne le za države, kamor se ti delavci vračajo, temveč za vso ostalo Evropo.

Ta problem je še toliko bolj kritičen za delavce iz držav, ki niso članice Evropske gospodarske skupnosti, se pravi za turške, španske, grške, alžirske in - jugoslovanske delavce. Teh namreč ne ščiti skupno državljanstvo v Evropski gospodarski skupnosti ter so preko državnih meja lahko gibljive samo s potrebnimi dokumenti.

Glavno načelo "sezonev" je - prihraniti čimveč denarja. Zato se ne le lotevajo vseh, tudi najtežjih in najbolj umazanih del, temveč se tudi "držijo skupaj," s čemer so mnoga zahodno-evropska mesta dobila svoje tujske "gete". V njih se gnetejo ti tujci, zadovoljni z najbolj elementarnimi ugodnostmi, kar gotovo ne dela nobenih preglavic ljudem, ki jim dajejo stanovanja v najem. Že površna poizvedovanja kažejo, da je najemnina marsikje tudi 30 odstotkov višja, kot bi bila za domačine. Drug razlog, zakaj se tuji delavci naseljujejo v svojih "getih", je seveda sociološkega izvora, ker jim "domača okolica" nudi oporo ne le v sentimentalnem domotožju temveč tudi v odporu do diskriminacije, ki jih obdaja.

Dejstvo, da v tujini zasluži tudi do desetkrat več, kot bi doma, seveda lajša premagovanje teh težav in pričakovanje dneva, ko se tujec morda le odloči za povratek domov, obložen s trdo zasluženim "bogastvom." Mnogi so dolga leta ločeni od svojih družin, čeprav je vse več takih, ki jih pokličejo k sebi, s čemer si nakopujejo nove probleme družinske oskrbe, zdravstvenih potreb in vzgoje otrok.

Še vedno pomanjkljivi zdravstveni podatki na primer kažejo, da je tuberkuloza pogost obiskovalec teh družin in da si ljudje največkrat ne vedo pomagati, tudi ne do tistih uslug, ki so jim po zakonu zajamčene. Tudi število nesreč v tovarnah in rudnikih je med tujimi delavci mnogo višje od nesreč domačinov. Delno tudi radi tega, kar opravljajo najtežja dela, ker se ne upirajo nadurnem delu, nočnemu delu, itd.

Vsi ti problemi: zdravstvena oskrba, stanovanjske prilike, socialno zavarovanje itd, so še vse bolj akutni za tiste, ki so zaposleni ilegalno in teh naj bi bilo samo v Zahodni Nemčiji okrog 230.000. Ti "ilegalni" delavci zaslužijo še manj, kot ostali in so brez vsake zaščite pred izkoriščanjem delodajalcev, ker bi se s kakršnokoli pritožbo izpostavili nevarnosti, da jih oblasti izženejo iz države.

Nevarnosti, da jim bo služba spet odpovedana, se zavedajo tudi redni sezonski delavci. Lansko jesen, na primer, je Švica izvedla plebiscit v tem vprašanju

in če bi bil predlog sprejet, naj bodo vsi tuji delavci odpušteni, bi jih moralo oditi iz držav okrog pol milijona.

'SEZONSKO DELO BO OSTALO'

Kljub sedanjim gospodarskim težavam, je večina evropskih gospodarstvenikov prepričana, da bodo sezonski delavci tudi v bodoče bistven del gospodarstva zahodnih držav. Z njihovim delom se na eni strani okoristijo države, ki jih zaposljujejo, na drugi strani pa njihove rojstne države, kamor pošiljajo glavni del svojega zaslužka.

Evropa bi svojega povojnega gospodarskega zagona enostavno ne zmogla brez doprinosa sezonskih delavcev in to velja še posebej za države Evropske gospodarske skupnosti, od katerih imajo nekatere do 30 odstotkov delovne sile izpolnjene s tujimi delavci. Skupno število teh delavcev in njihovih družin v državah Skupnega trga, presega 8 milijonov. Po večini pa so zaposleni v gradbeni in kovinski industriji ter delno tudi v uslužnostni industriji, medtem ko je le neznamen del zaposlen v kmetijstvu.

Večina je v nevarnosti, da zdrsne v razred "subproletariata," ker nima dosti možnosti, da bi se dvignila nad težaško delo, ki ga opravlja. Tudi največkrat nima dostopa v strokovne šole za izpopolnitev in s tem izboljšanje možnosti zaposlitve. Šele v zadnjem času je bil ustanovljen poseben sklad, iz katerega naj bi se financiralo strokovno usposabljanje sezonskih delavcev, vendar je bodočnost tega sklada zdaj vprašljiva zaradi splošnega razvoja in ekonomsko-energetske krize.

Gospodarski načrtovalci držav Skupnega trga name ravajo izkoristiti sedanji premor v najemanju tujih delavcev, odnosno zniževanje njihovega števila, za formulacijo novega sistema pogojev, pod katerimi bodo bodoče generacije delavcev pripuščene v državo. Predvsem bo upoštevana tudi potreba delavcev samih, kakor tudi nujnost, da se nekako vključijo v življenje družbe, ki jih bo obdajala. Drugače povedano, tuji delavci naj bi ne bili več smatrani samo za vir cenene delavne sile temveč za enakopravne člane družbe.

Ta odločitev izhaja iz priznanja, da tuji delavci Zahodni Evropi niso nudili le cenene delavne sile, temveč so tudi zadržali potrebo po modernizaciji obstoječih naprav, s čemer je življenjski standard v državah Zahodne Evrope po vojni lahko mnogo hitreje naraščal, kot bi sicer, če bi bile potrebne visoke investicije za modernizacijo industrije.

DEVIZE V DOMOVINO

Za vsakega tujega delavca je zaposlitev v industrijskih državah evropskega Zahoda ali Severa, pomenila takojšnjo, dramatično izboljšanje življenjskega standarda in to toliko bolj, ker je imela večina največkrat samo to izbiro: brezposelnost doma ali pa občutno višji standard v tujini.

Njihova izselitev pa je seveda igrala določeno vlogo v gospodarskem načrtovanju matičnih držav, od

katerih mnoge v precejšnji meri zavisijo od deviz, ki jih njihovi zdomci pošiljajo domov.

Toda po mnenju številnih predstavnikov teh držav, je njihova korist od zdomskih delavcev večkrat kratkoročna, čeprav še vedno bistvena. O dolgoročnih koristih je težko govoriti. Le majhno število ljudi, ki si v tujini naberejo strokovno izobrazbo ali usposobljenost, se spet vrne v matično domovino in tam prispeva za razvoj domače industrije. Zato si predstavniki teh držav v tujini prizadevajo, da bi bili njihovi ljudje deležni ne le potrebne socialne in zdravstvene zaščite, temveč tudi strokovne izobrazbe, ki bi jim koristila v primeru povratka v domovino.

Upravna komisija Evropske gospodarske skupnosti pripravlja zdaj poseben program za novo socialno akcijo, ki bi izpolnila te zahteve. Istočasno hoče s temi matičnimi državami tudi doseči nek sporazum o načrtnem izvažanju delavcev, njihovem usposabljanju in slednjič povratku domov, kjer naj bi sodelovali v razvoju industrije in s tem pripomogli, da bi bilo ustavljeno sedanje masovno preseljevanje delovne sile iz juga na zahod in sever.

Sedanji sistem omogoča državam evropskega juga, da z izseljevanjem delavcev, rešujejo problem domače brezposelnosti, toda najnovejši razvoj meče senco na ta položaj, in kakšen bo razvoj v prihodnjih mesecih, je nemogoče napovedovati.

20 MILIJONOV LETA 1980?

Med državami Evropske gospodarske skupnosti, je po številu sezonskih delavcev na prvem mestu Zahodna Nemčija. Leta 1955 je bilo tam komaj 75 tisoč tujih delavcev, danes je njihovo število doseglo dva milijona in 400 tisoč, od katerih odpadeta dve tretjini na žene in otroke.

Tretjina sezonskih delavcev v Zahodni Nemčiji pripada razredu nekvalificiranih težakov, okrog polovica prejema neke vrste strokovno izobrazbo in 16% jih je že visoko kvalificiranih. Zahodno nemški predstavniki zato zanikujejo, da bi bil dotok tujih delavcev samo posledica preračunane politike, ki je delovno silo vabila iz območij s previškom, na območja, kjer je je primanjkljavo. Glavni razlog za ta dotok naj bi bil znižanje števila nemških delavcev, kar je treba pripisati daljši izobraževalni dobi, krajšemu delavnemu času, daljšim počitnicam in zgodnejši upokojitvi.

Zato je danes vsak osmi delavec v Zahodni Nemčiji tujec, ki je v glavnem upravičen do istih ugodnosti kot domačin. Tujci so zaposleni na praktično vseh območjih državnega gospodarstva, toda vlada v Bonnu je od vsega začetka poudarjala, da nima nobenega namena dovoliti tujim delavcem stalne naselitve. Kljub temu sodijo, da bi okrog petina tujih delavcev v Zahodni Nemčiji rada ostala za stalno, čeprav se s tem izpostavlja nevarnosti odpovedi dela, ker je stalna naselitev pač v nasprotju z določili zahodno nemške politike v vprašanju tujih delavcev. Statistični podatki pa kažejo, da

več kot polovica tujih delavcev ostane v Zahodni Nemčiji štiri leta ali dalj.

Zahodno nemški predstavniki si ne obotavljajo priznati, da bi država nikdar ne dosegla sedanjega visokega življenjskega standarda brez prispevka sezonskih delavcev. Glavne koristi, ki so jih ti delavci prinesli Nemčiji so bile v tem, da so omogočili višjemu številu Nemcev strokovno usposobljenje in kvalificiranje za višje stroke, da so s svojim cenanim delom zadržali potrebo po modernizaciji zahodno nemške industrije in da so omogočili nepretrgano obratovanje industrije z nočnim in nedeljskim delom.

Sedanja gospodarska kriza je prizadela seveda tudi Zahodno Nemčijo, čeprav ne v toliki meri, kot ostale države Evropske gospodarske skupnosti. To je prineslo ugibanja, da se bo pričel odvijati proces v drugo smer, se pravi, da bodo tuji delavci pričeli odhajati, ter da bodo morali njihova delavna mesta, tudi težakša, zasesti domačini. Toda vladni predstavniki tega ne pričakujejo, čeprav tudi oni pripravljajo novo formulo politike najemanja tujih delavcev, ki ne bo več neomejeno, kar naj bi omogočilo uspešnejše reševanje socialnih problemov tujih delavcev. Najemanje samo pa je trenutno že ustavljeno.

Okrog 90 tisoč delavcev je že odšlo iz Zahodne Nemčije, nadaljnjih 153 tisoč pa naj bi bilo brez dela, vendar vztrajajo v upanju, da ga bodo le še našli. Dejstvo, da tem brezposelnim nemške oblasti še niso ukazale, naj odidejo iz države, potrjuje uradno stališče, da bo določen del teh tujih delavcev ostal v državi, kljub sedanji krizi. Gospodarski strokovnjaki pa tudi pričakujejo, da se bo dotok takoj spet povečal, ko bo kriza minila ter da bo do leta 1980 dosegel skupno število 20 milijonov.

TOVARNE NAJ POTUJEJO ?

Kljub temu načelno stališču držav delodajalk, da ne bodo brezobzirno odpuščale tujih delavcev in jih pošiljale domov, ostaja odprto vprašanje, kakšen bo učinek gospodarskega zastoja na zahodu, na države, ki izvažajo delavce. Mnogi se namreč vračajo prostovoljno in večina ne najde podobne zaposlitve, kot jo je imela na zahodu, temveč se vključuje predvsem v kmetijstvo in to kljub prizadevanjem, da bi bilo njihovo v tujini pridobljeno strokovno znanje čimbolj učinkovito izkoriščeno. Drugo, upoštevanja vredno dejstvo je, da so sezonski delavci v zahodnih državah v letu 74 poslali domov za dve milijardi in pol dolarjev tujih deviz. Tudi samo zmanjšanje tega dotoka bo imelo določen učinek na gospodarstvo držav prejemnic, kaj šele, če bi bil povsem ustavljen.

Program, odnosno predlog, po katerem naj bi v bodoče potovale tovarne in ne delavci, to je program za investicijo zahodnega kapitala v državah južne Evrope, je predmet resnega preučevanja držav Evropske gospodarske skupnosti ter ima določene prednosti, pa tudi pomanjkljivosti. Predvsem je izvedljiv samo v

državah s svobodnim sindikalnim gibanjem, tega pa ni v skoraj nobeni državi, ki ni včlanjena v Evropski gospodarski skupnosti. Druga šibka stran tega programa je, da bi s preselitvijo tovarn, to je z investicijami v tujini, iz Skupnega trga ne odhajale le tovarne v najožjem smislu besede, temveč tudi delovna mesta, zato je neko pametno ravnotežje bistvene važnosti pri načrtovanju tega programa.

Gospodarski strokovnjaki držav delodajalk zato nadaljujejo z iskanjem rešitve socialnih vprašanj tujih delavcev, ker je jasno, da si s prihodom na območje Evropske gospodarske skupnosti, finančno in gospodarsko sicer takoj opomorejo, socialno pa trpijo določeno škodo zaradi diskriminacije in osamljenosti v tujem svetu.

Rešitev vprašanja tujih delavcev pa naj bi bila zasnovana na določenih osnovnih načelih. Predvsem da ti delavci niso neka nižja kasta, da imajo pravico do socialne varnosti, do primerne stanovanjske, enakih plač in - kar je glavno, - da igrajo bistveno vlogo v gospodarstvu držav - delodajalk.

Dokončni dimenziji dotoka neizobraženih ali celo nepismenih ljudi v države zahodne Evrope, v letih, ko se je pričel razvijati, ni bilo mogoče predvidevati. Zdaj, ko se je spremenil v poplavo, četudi hipno ustavljeno, so odgovorni predstavniki držav Evropske gospodarske skupnosti, prišli do osnovnega spoznanja, da so ti ljudje bistven del njihovega gospodarskega programa ter da jim zato gre tudi upravičeno mesto pri delitvi koristi od teh skupnih naporov.

IZVOZ DELA V ARABIJU...

V kolikoli vse to prizadeva jugoslovanske in slovenske delavce v Zahodni Evropi? Po najnovejših podatkih jugoslovanskih zveznih oblasti, je zdaj v tujini zaposlenih en milijon in 100 tisoč jugoslovanskih zdomcev. Lani se je vrnilo domov 12.000 delavcev, medtem, ko jih je deset tisoč odšlo v tujino, to pa pomeni 85 odstotno zmanjšanje od številke za leto 1973.

Jugoslovanski predstavniki si bodo v zvezi s tem razvojem prizadevali predvsem za dvoje: preučiti in povečati je treba vse možnosti za strokovno zaposlevanje povratnikov iz Zahodne Evrope in, kar je gotovo zanimivo: pozanimati se je treba, kakšne so možnosti za zaposlitev jugoslovanskih delavcev v arabskih petrolejskih državah.

L.N.

Neposredni povod za proces proti Mihajlovu so bili njegovi članki o odnosih med Vzhodom in Zapadom v tujem tisku, poročila FCI-Srednjeevropske novinske agencije. Ker je nekatere ponatisnil "POSEV", mesečna revija ruske podtalne NTS, je to povzročilo ostro reakcijo sovjetskih oblastnikov, ki da so zahtevali od Jugoslavije aretacijo in obsodbo Mihajlova, tem bolj, ker so lani jeseni sodili v Jugoslaviji kominformovcem. Tedaj so namreč titovci protestirali v Moskvi, a so bili zavrženi, češ da tudi v Jugoslaviji trpijo protisovjetske elemente in "fašiste" kot npr. Mihajlova. Zato je sodni proces proti Mihajlovu dober barometer za oceno sovj. - jugosl. odnosov in stopnjo Titove podrejenosti, piše urednik Josten. Obsodba na 7 let je hudo iznenadila svet, kot tudi dejstvo, da je sam Tito javno posegel vmes. To kaže, da je sovj. vpliv v Jugoslaviji že močan in gramofonska plošča, ki trobi v svet jugosl. neodvisnost, hudo zdrsana. (Ds)

KAKO JE JAT PRISTAL V KORUZI

Od našega sodelavca

Namesto poprejšnjih skopih sporočil, ki so za letalske nesreče v Jugoslaviji krivila "nesrečne okoliščine," je 18. decembra novi direktor zvezne uprave za civilni letalski promet generalpodpolkovnik Ljubomir Džurgus prvič obširneje pojasnil, kaj je povzročilo nesrečo Jatovega letala DC-9 ob pristajanju v Beogradu 23. novembra zvečer. Na rednem poletu iz Pariza je letalo nenamerno pristalo na blatnem polju 2.75 km pred letališko stezo. V letalu je bilo 44 potnikov in 6 članov posadke. Nihče ni bil poškodovan in so vsi po predvidenem postopku zapustili letalo, predno ga je zajel požar. Letalo je popolnoma zgorelo razen repa in motorja. Gasili ga niso, ker gasilska vozila niso mogla priti do kraja nesreče. Vrednost letala je \$5,250,000. Last je bil Inex-Adria iz Ljubljane, JAT pa ga je najel. Bilo je zavarovano in ponovno zavarovano, kar se pravi, da bodo jugoslovanski zavarovalni zavodi dobili del odškodnine povrnjen iz tujih zavarovalnic.

Usodnega večera je letalo pilotiral drugi pilot, ki je pri petdesetih letih in ima 25 let pilotske službe. Tudi kapitan letala je v treznih letih in ima 26 let izkušenj. Sporočilo komisije ugotavlja, da posadka ni bila preutrujena in da v krvi niso našli sledov alkohola ali kakšnih medikamentov, ki bi zmanjševali sposobnost. Letalo je bilo tehnično brezhibno in navigacijske naprave v letalu in na zemlji so dobro delovale. "Posadka je imela povsem normalen in običajen polet od Pariza do Beograda ter stalno zvezo s pristojnimi organi kontrole poleta.

"Ko je prišla v območje letališča Beograd," pravi sporočilo, "je posadka sporočila, da vidi pristajalno stezo in zahtevala od kontrole poleta dovoljenje, da izvede vizualni pristonek. Kontrola poleta je to dovolila." Letalo je bilo pripravljeno za pristonek z izvlečenimi kolesi, zakrilci in zračnimi zavorami. Toda posadka je "pri spuščanju izgubila iz oči stezo, podaljšala je polet, ne da bi nadzorovala višino, ker je čakala, da bo znova zagledala stezo." Pri tem je nekontrolirano izgubljala višino in še zmeraj čakala, da bo videla stezo, ko jo je prešenetil prvi dotik z zemljo. Potem je "nenamerno pristala zunaj letališča." Komisija je priporočila, da se kapitanu za določen čas odvzame naziv kapitana in pooblastilo inštruktorja, drugemu pilotu pa odvzame dovoljenje prometnega pilota in ga pošlje na drugo dolžnost. Pohvalila je steverdese in nekega pilota, ki je bil potnik v kabini, za vzgledno vedenje in požrtvovalnost pri evakuaciji potnikov.

Čeprav sporočilo ni povedalo o nesreči nič novega (gl. KT januarja), je vendar treba pohvaliti novega direktorja zvezne uprave za civilni letalski promet, da je ubral novo pot in je odkrito pojasnil, kako je prišlo do nesreče. Kot je pripomnil pomočnik direktorja, bo analiza tega primera najbrž poostrila jugoslovanske kriterije za vizualno pristajanje. Zelo verjetno bodo zahtevali poročila o najmanjšem kršenju predpisane procedure pristajanja. Zato je zadnji čas, kajti tudi nesrečo pri Titogradu septembra 1973 je delno zakrivilo kršenje prepisov.

Po predpisih se namreč smejo letala pričeti spuščati šele neposredno nad Titogradom in morajo napraviti nekaj krogov nad ravnino. Da bi prihranili na času, Jatovi piloti radi lete po dolini Morače in se spuščajo med gorami, ko se približujejo Titogradu. Tudi pilot karavele je moral skušal leteti po bližnjici, ko ni vedel, kje se nahaja. Treščil je v goro in se ubil sam in vsi drugi v letalu. Sporočilo, ki so ga objavili po nesreči, ni omenilo tega ne pokvarjenih instrumentov in navigacijskih naprav, tako da je bilo upravičeno vprašanje, čemu naj služijo preiskave, ki ničesar ne raziščejo in nič ne pojasne.

Kljub napredku pod novim direktorjem ostaja še nekaj vprašanj brez odgovora. Kaj pravita pilota, ki sta pristala na koruzni njivi pri Beogradu namesto na letališču? Ali je letenje na slepo srečo pri JATu običajno? Ali se pilotom mudi domov in zato nočejo izgubljati časa s ponovnim kroženjem, ki bi bilo potrebno za spust po instrumentih? Ali JAT celo nagrajuje pilote za štednjo z gorivom in se jim zato mudi pristati? Ali pa je po sredi balkanska malomarnost, povezana s herojsko drznostjo, ki se igra s tujimi življenji? Na misel prihaja šofer avtobusa, ki so ga postavljali za vzor pred nekaj leti. Mož je vozil poln avtobus nekje v Srbiji, ko se je na klanecu nekaj zataknilo. Izstopil je in zlezal pod avtobus, da bi pogledal, kaj je narobe. Takrat so popustile zavore in avtobus, poln potnikov, se je začel pomikati proti prepadu. Mož ni pomišljal niti trenutek. Pod kolo je vtaknil najprej eno in nato še drugo nogo. Ustavil je avtobus in rešil potnike. Z grdo zmečkanimi nogami se je dolgo zdravil v bolnišnici. Ubogi revež je storil herojsko dejanje, za katerega ne bi bilo nobene potrebe, če bi bil malo mislil in če bi bil pravilno izurjen. Ko je na klanecu stopil z avtobusa, bi bil moral postaviti kamen pod kolo. Toda trezen premislek, ki prepreči nesrečo, menda ne leži ljudem, ki so pripravljeni na herojstva.

LEP USPEH NA KOROŠKEM - DASI BREZ POSLANCA

Od našega dopisnika

V nedeljo, 2. marca, so imeli na Koroškem deželnozborske volitve, pri katerih je slovenska narodna manjšina nastopila s samostojno "Koroško enotno listo" (KEL). Uradno je listo podpiral Narodni svet koroških Slovencev, dočim se Zveza slovenskih organizacij formalno ni izrekla ne zanjo ne proti in je prepustila svojim članom, da so glasovali bodisi za gornjo listo bodisi za listo avstrijske komunistične partije. Ostro so proti slovenski listi nastopali "Kladivarji", Slovenci, ki so mišljenja, da se je treba boriti proti kapitalizmu, in torej voliti komunistično listo, ne pa trošiti svoje glasove za samostojno listo, ki da nima izgledov za uspeh. Toda rezultati so pokazali, da je imela Koroška enotna lista nekaj več možnosti za uspeh kot pa vsekoroška nemško-slovenska komunistična lista, ki je dosegla mesto šele za slovenskimi narodnjaki. Če k temu potem seveda dodamo, da so vse tri glavne avstrijske stranke kar tekmovali v volilnem boju proti Slovencem, je jasno, da niso bili izgledi na prodor slovenske liste veliki. Toda kljub vsemu temu, so zavedni Slovenci le zbrali 6130 glasov, nekaj več kot komunisti (6113), kar je spričo prvega nastopa in zelo neugodnih zgoraj omenjenih okoliščin vsekakor lep uspeh.

Za primerjavo navajam, da so socialisti dobili 155.602 glasov, ljudska stranka 98.019, svobodnjaki 35.722 in reformisti (vodi jo nek lastnik kokoške farme) 1.113 glasov. Vse tri glavne stranke so izgubile glasove v primerjavi s prejšnjimi volitvami, vendar pa nekako dva odstotka teh glasov, ki jih je prejela slovenska lista, ni zadostovalo, da bi dosegla mesto v deželnem zboru. Bilo je 347.000 volilnih upravičencev; če bi vsi volili, bi slovenska lista potrebovala 8.400 glasov za eno mesto v deželnem zboru. Ker je volilo le nekaj preko 300.000 volilcev, bi zadostovalo okoli 7.800 glasov. Slovenski optimisti so računali na 7.300 glasov. Ko so kandidata dr. Pavla Apovnika vprašali na televiziji, v čem misli da je vzrok neuspeha, saj sta mu tisk in radio-televizija do pred nekaj dnevi pred volitvami vendar vlivala upanje na uspeh, je odgovoril, da KEL ni dobila dovolj podpore med nemškimi sodeželani, na kar so upali. Odločila pa je seveda protislovenska gonja vseh treh glavnih strank.

KEL je seveda povsem razumljivo dobila glasove le v slovenskem in jezikovno mešanem področju. V velikovškem političnem okraju je dobila nekaj nad 10% glasov. Ta obsega celo Podjuno in področje severno od Drave do Djekš in vključuje le eno čisto nemško občino Puštritz. v Celovcu, kjer so računali na 1.000 do 1.500 glasov, so dobili 536 glasov, v Beljaku 146, v Borovljah 260, v Velikovcu 181. Ko so vprašali celovškega TV poročevalca na TV, ali so Slovenci povsod volili le KEL, je dejal, da je v neki občini, ki se je pri zadnjem ljudskem štetju l. 1971 izjavila za 70% slovensko, KEL dobila le 38% glasov. Slovenci so se dobro odrezali v velikovškem in celovškem okraju in pa okoli Baškega jezera.

(Zaradi pomanjkanja prostora v današnji številki bomo izid deželnozborskih volitev na Koroškem komentirali v prihodnji številki. Ur.)

Pod okriljem "The European Liaison Group", koordinacijskega odbora emigracij iz Vzh. Evrope, in ob sodelovanju Britanskega odbora za človeške pravice, so 23. februarja zastopniki 15 narodov in držav, ki ječijo pod komunistično diktaturo, demonstrirali pred jugoslovanskim veleposlaništvom v Londonu. Vzrok je demonstracija je bil za 25. februar napovedani sodni proces proti prof. Mihajlu Mihajlovu v Novem Sadu. Mihajlov je bil dotlej že trikrat pred sodiščem in je že odsedel štiri leta in pol zapornih kazni. Pod zastavami 15 narodov-držav, članic koordinacijskega odbora in s številnimi transparenti so demonstranti, ob mirnem opazovanju močne policijske skupine, demonstrativno marširali pred poslopjem jugoslovanske ambasade in delili letake opazujočim Londončanom. Posebna delegacija je hotela izročiti veleposlaniku protestno pismo, ki so ga podpisali delegati vseh članic koordinacijskega odbora, vključno Rusije. Toda vrata poslopja so ostala zaprta in osebje veleposlaništva je ostalo skrito za zastori. Demonstranti so nazadnje porinili pismo skozi pošto odprtino v vratih. Pred razhodom je demonstrante nagovoril še zastopnik Jugoslovancev v koordinacijskem odboru, Rastko Marčetić. (ld)

V Bruxellesu je bil 8. marca ubit od revolverjskih streliv Bora Blagojević, bataljonski komandant JVvD med vojno. Zaenkrat domnevajo, da gre za politični umor, v katerem naj bi bila vmešana UDBa.

Od meseca do meseca

AMERIŠKA DELEGACIJA

Delegacija članov odbora za zunanje zadeve predstavnika doma ameriškega kongresa pod vodstvom predstavnika Charlesa Wilsona je bila na obisku v Jugoslaviji od 7. do 10. januarja. Drugega dne jo je sprejel predsednik Džemal Bijedić in so se pogovarjali "o vprašanjih v zvezi z nadaljnjim izboljšanjem odnosov med Jugoslavijo in ZDA." V pogovorih v skupščini SFRJ so po jugoslovanskih poročilih Američani "posebej poudarili vlogo in mesto Jugoslavije med neuvrščenimi državami ter zainteresiranost ZDA za napredek in krepitev Jugoslavije kakor tudi pripravljenost za razvoj odnosov na vseh področjih, kjer je sodelovanje koristno za obe strani." Pogovora so se udeležili Mihajlo Javorski, Bogdan Crnoblija, Nikola Minčev, Boris Šnuderl, Milenko Bojanić, in Miloš Šumonja, ki je general in namestnik zveznega sekretarja za narodno obrambo. Zaradi tega so zahodno nemški časopisi pisali, da so se pogovarjali o dobavah orožja.

AVSTRALSKI OBISK

Predsednik avstralske vlade Gough Whitlam se je med svojim evropskim obiskom od 9. do 12. januarja mudil v Jugoslaviji, kjer se je pogovarjal s predsednikom vlade Bijedićem in ga je 10. januarja v Beogradu sprejel Tito ter zanj priredil kosilo. Tito je v zdravici dejal, da v Avstraliji "živijo tudi naši rojaki. Nekateri so prišli pred vojno, nekateri takoj po vojni. To pa sta dve kategoriji ljudi, ki se v marsičem ločita. Tisti, ki so nekoč odhajali iz Jugoslavije v vašo državo, so se za to odločili iz gospodarskih potreb, ker so živeli v veliki revščini. Med tistimi, ki so prišli tja takoj po vojni, pa so bili izrodki, ki so sodelovali z okupatorjem in so zagrešili velike zločine, s čimer vi in vaš narod niste bili seznanjeni." Med tema dvema skupinama je "moralo priti do spopadov in sovraštva, do nekaterih reči, ki niso bile v interesu naše države.

"Vem," je dejal Tito, "da ste nam vi osebno, gospod premier, in vaša vlada, naredili veliko uslugo, ker ste spoznali, da ni vseeno, kdo prihaja iz Jugoslavije, ker ste doumeli, da je treba omejiti delovanje teh ljudi, ki so tukaj zagrešili veliko hudega, jih onemogočiti v vaši državi, zato da bi tisti, ki so tja odšli, da bi tam pošteno delali kot državljani Avstralije, imeli mir. Močno ste pr. pomagali k temu, da se je položaj glede tega izboljšal. Razume se, gospod premier, da niso slabši vsi, ki so odšli v Avstralijo takoj po vojni. Veliko je takih, ki želijo pozabiti preteklost in mirno delati v vaši državi, takšnim ljudem nič ne očitamo," je velikodušno rekel Tito, ki je v zdravici tudi izrazil željo za razširitev gospodarskega sodelovanja, češ da ima Jugoslavija marsikaj, kar lahko izvaža v Avstralijo.

Gough Whitlam je v odgovoru na zdravico hvalil Tita, češ da pripada "skupini starih državnikov, uglednih ljudi, ki so se odločno uprli in bojevali in ki so na koncu svojemu ljudstvu zagotovili svobodo," in "tistim

ljudem, ki so s svojim zgledom in dejavnostjo pokazali in na koncu dokazali, kako je mogoče ohraniti in kako je treba braniti svobodo." Whitlam je nato dejal: "Gospod predsednik, govorili ste o nekaj tisoč Jugoslovanih, ki danes živijo v Avstraliji, obenem pa opozorili na probleme, ki so se od časa do časa porajali v Avstraliji ter povzročali težave v odnosih med Jugoslavijo in Avstralijo. Te težave je ustvarjala samo majhna skupina ljudi, ki se je izneverila svoji državi takrat, ko ji je bilo najtežje, in je prišla povzročat težave državi, ki si jo je izbrala za svoj dom. Rad bi vam zagotovil, da večina Jugoslovancev, ki danes živijo v Avstraliji, šteje med zelo dobre državljane. Ponosni so na prejšnjo domovino in zvesti svoji sedanji državi.

"Jugoslavija je zelo raznovrstna država, razni deli vaše države so bili v različnem času pod okupacijo tujih sil in držav. Imeli ste različne notranje uprave v okviru same države, prav kakor je bilo precej razlik v kulturi. Moram pa reči, da je pri Jugoslovanih, ki danes živijo v Avstraliji, čutiti njihov ponos in zadovoljstvo nad tem, da pripadajo enotni jugoslovanski skupnosti, za katero se imajo zahvaliti vašemu vodstvu" je dejal Whitlam na kosilu v Beogradu.

V skupnem sporočilu, ki so ga objavili v Beogradu 12. januarja, menita obe strani, "da so Jugoslovani, ki živijo in delajo v Avstraliji, posebna vez med Jugoslavijo in Avstralijo." Jugoslavija je hvaležna Avstraliji "za prizadevanja, da se izboljšajo življenjske razmere Jugoslovancev v Avstraliji. Jugoslavija tudi ceni prizadevanja avstralske vlade, katerih cilj je preprečiti teroristično dejavnost ekstremističnih emigrantskih skupin proti Jugoslaviji." Avstralski premijer je razlagal položaj na območju Pacifika in Azije, Bijedić pa je gosta seznanil s položajem v Evropi, zlasti v Sredozemlju. Avstralce so tudi seznanili "z bližnjimi akcijami neuvrščenih držav," je rečeno v skupnem sporočilu.

MINIĆ V STRASBOURGU

Zunanji minister Miloš Minić je 28. januarja govoril pred posvetovalno skupščino evropskega sveta v Strasbourgu. Evropski svet je ustanova, ki se zavzema za združeno Evropo, a jo podpirajo le parlamentarci zahodnoevropskih držav. Minića so povabili kot predstavnika neuvrščene Jugoslavije. V govoru je Minić orisal neuvrščenost in značilne osnove jugoslovanske zunanje politike. Pripomnil je tudi, da je "pravilen odnos do narodnostnih manjšin, ki morajo biti element zblizževanja in povezovanja evropskih narodov in držav, eden od zelo važnih elementov v procesu demokratizacije odnosov v Evropi." Izjavil je, da se "Jugoslavija kot socialistična neuvrščena neodvisna država zunaj vojaško-političnih blokov neomajno bojujejo za evropsko prihodnost, v kateri bo razdelitev presežena."

MEDPARLAMENTARNA KONFERENCA

Druga parlamentarna konferenca o evropski varnosti in sodelovanju je zasedala v Beogradu od 31. januarja do 6. februarja. V začetku konference so prebrali poslanici Tita in generalnega sekretarja OZN Kurta Waldheima, na kar jo je pozdravil podpredsednik predsedstva SFRJ Petar Stambolić. Kot gostitelj je ne konferenci govoril tudi

zunanj minister Miloš Minić.

DOHODKI V SLOVENIJI

Povprečni mesečni osebni dohodek v Sloveniji je bil lani 2773 dinarjev in je bil za 25,4% višji kot leta 1973. V gospodarstvu je znašal 2709 dinarjev (24,7% višji), v negospodarstvu pa 3135 dinarjev (29% višji). Najvišji dohodki so bili v premogovnikih, kjer so zaslužili povprečno 3720 dinarjev ali 28,7% več kot leta 1973. Precej za njimi so bile družbene organizacije z 3618 dinarjev in najvišjim letnim povišanjem kar za 33,7%. Hudo inflacijo družbene organizacije torej najlažje prenašajo.

NAPAD NA LETALO

Na pariškem letališču Orly sta 13. januarja opoldne neznanca izsrelila granati iz bazuke in preluknjala JATovo letalo DC-9, ki naj bi čez tri četrt ure odletelo v Beograd. Granata je zadela trup letala malo pod oknom kabine, zletela počez skozi kabino in na drugi strani zopet prebila trup. V letalu je bilo le nekaj članov posadke in še nobenega potnika, Stevard Razim Tahinović je bil ranjen od drobcov granate. Policija storilcev ni ujela. Domneva je, da sta merila na letalo El Ala, ki je pripeljalo mimo na poti k odletišču. Dve palestinski teroristični organizaciji sta izjavili, da so bili izstrelki namenjeni Izraelcem. Toda naslednjega dne se je oglasila tudi dotlej neznana "Mlada hrvatska vojska" in se bahala z napadom.

Jugoslovanski časopisi so pritrdjevali francoski policiji, ki je razlagala dejanje kot neuspeh napad na izraelsko letalo. Izjema je bil le zagrebški VJESNIK, ki je v neuspelem terorističnem dejanju videl temno zaroto. Namen naj bi bil očrtni palestinsko osvobodilno gibanje in komu drugemu naj bi bilo to po godu kot Izraelu in ameriškim imperialistom, je namigoval VJESNIK.

ZANIKANO STRELJANJE

Italijanski radio in televizija sta 13. januarja poročala, da je prišlo 11. januarja v bližini državne meje med Vipolžami in Števerjanom v Goriških Brdih do streljanja, pri katerem naj bi bila ubita dva človeka. Vest so 14. januarja objavili italijanski časopisi. Na upravi javne varnosti v Novi Gorici so 14. januarja izjavili, da gre "za povsem neosnovane in izmišljene vesti." Po njihovih izjavah "ni bilo v bližini državne meje v Brdih niti streljanja ne mrtvih".

OBSOJENI ALBANCI

Pred okrožnim sodiščem v Prištini se je 14. januarja končala sodna obravnava proti petim Albancem s Kosova, ki so bili obtoženi kaznivih dejanj zoper ljudstvo in državo. Tudi predsednik sodišča in tožilec sta bila Albanci. Obtoženi naj bi bili "sovražno delovali z iredentističnih pozicij proti socialističnemu samoupravnemu sistemu v SFRJ, Nedvomno je bilo dokazano," je trdil tožilec, "da je ta sovražna skupina rovarila proti ustavni ureditvi in ozemeljski nedotakljivosti SFRJ. Lažno je prikazovala mednarodne odnose v Jugoslaviji, hoteč podžgati nacionalno nestrpnost, šovinistično je napadala družbene odnose, zasnovane na samoupravljanju, vlogo delavskega razreda ter bratstva in enotnosti narodov in narodnosti,

neodvisnost SFRJ, zanikovala je dosežene uspehe v gospodarskem, kulturnem in izobraževalnem razvoju SAP Kosova kakor tudi vse uspehe v razvoju samoupravnih odnosov in izgradnji socializma v celoti ter hkrati vse dosežke v enakopravnosti narodov in narodnosti, zlasti albanske, ter odločilno vlogo delovnega človeka." Ni povedal, na kakšne načine so izvršili ta grozodejstva. Obtoženi Kadri Osmani je bil obsojen na 9 let strogega zapor. Od ostalih je bil eden obsojen na 8 let, dva na pet in eden na 3 leta strogega zapor.

Prištinski dnevnik RILINDJA, ki izhaja v albanščini, je 15. januarja v komentarju "Še ne polom sovražne ideologije in delovanja" pisal, da je kosovska javnost obsodila sovražno dejavnost. "Izhodišča in cilji te sovražne, iredentistične skupine, ne glede na demagoške parole, s katerimi je nastopala, so v bistvu protikomunistični, informbirojevski in izrazito protialbanski," je pisal prištinski dnevnik.

ZANIKANI NEMIRI

V govoru v Prištini 16. januarja je Mahmut Bakalli, predsednik pokrajinskega komiteja ZK Kosova, zanikal poročila Reuterja in radijske postaje Deutsche Welle, da so v Prištini demonstrirali študentje in da je bilo aretiranih več kot 100 oseb albanske narodnosti. Ta novica je iz trte izvita in je "sestavni del protijugoslovnske propagande in špekulacij". Na Kosovu ne more zмести nikogar, temveč "izziva ogorčenje vseh delovnih ljudi". Bakalli je govoril pred okoli 500 profesorji prištinskih srednjih šol, ki so pač vedeli, za kaj gre. Omenil je "sovražno in reakcionarno bistvo informbirojevske in iredentistične skupine" in dejal, da "takšne sovražne dejavnosti niso brez zveze s skupnimi napadi in špekulacijami, ki jih reakcionarne sile v svetu v raznih oblikah usmerjajo proti Jugoslaviji kot socialistični samoupravni skupnosti enakopravnih narodov in narodnosti".

Bakalli je navedel pisanje celovškega lista VOLKS-ZEITUNG, češ da so Albanci v Jugoslaviji brez pravic, da niso zastopani v vodstvih partije in države in da nimajo šolskega pouka v materinem jeziku. Bakalli je dejal, da je nad 78% otrok, ki jih zajema obvezno osnovnošolsko izobraževanje, Albancev, ki se učijo v albanščini, da je od skoraj 6000 učencev srednjih šol 70% Albancev, ki se tudi učijo v albanščini, in da je več kot 3000 študentov na prištinski univerzi in v višjih šolah tudi nad 70% Albancev, ki imajo predavanja v albanščini. Med 500 univerzitetnimi predavatelji je velikanska večina Albancev. Vse to je znano tudi avstrijskim novinarjem in avstrijskim znanstvenim delavcem, ki sodelujejo na seminarjih pri albanološkem inštitutu v Prištini, Bakalli je prepričan, da je znano tudi avtorju omenjenega članka. "Takšno pisanje ima tudi poseben mračen cilj v službi nacističnih sil v Avstriji, v njihovem šovinističnem napadanju osnovnih nacionalnih pravic koroških Slovencev in gradiščanskih Hrvatov," je izjavil Bakalli. Dodal je, da tudi albanska narodnost odločno protestira, ker v Avstriji odreka jo pravice slovenski in hrvaški narodni manjšini.

HITLERJANSKO BAHANJE

Veliko prahu je v jugoslovanskih časopisih vzbudila izjava koroškega deželnega glavarja in prvaka koroške sociali-

stične stranke Leopolda Wagnerja ki je 15 januarja v dunajski KRONEN ZEITUNG dejal, da pri prihodnjih deželni volitvah socialistov ne bodo več mogli poraziti z nacionalnimi gesli, kot so jih na občinskih volitvah. Menil je, da je bila avstrijska socialistična stranka z manjšinskim vprašanjem že dovolj kaznovana. "Osebnost pa menim," je dejal, "da mi prisojajo določeno vrednost tudi v nacionalnih krogih. Sicer nisem bil učenec Napola (ki je bila posebna šola za nacistične funkcionarje), vsekakor pa sem bil odličen Hitlerjunge; kljub temu pa ni dvoma, da sem danes socialdemokrat."

O TISKU NA SLAVNOSTNI SEJI 'KOMUNISTA'

Ob petdesetletnici časopisa KOMUNIST je na 20. januarja v Beogradu govoril sekretar izvršnega komiteja ZKJ Stane Dolanc o zgodovini in o nalogah tiska. Rekel je, da iz razvejanosti in dobre opremljenosti sistema javnega obveščanja izvira moč vpliva in družbena odgovornost novinarjev. "Ko opozarjam na to večjo družbeno odgovornost, imam predvsem v mislih, da ... potrebujemo takšne novinarje, ki niso le strokovno, temveč tudi idejnopolično visoko kvalificirani družbenopolitični delavci, ki samostojno, odgovorno in enakopravno z drugimi opravljajo naloge," je rekel Dolanc. Delegatsko načelo, na katerem temelji jugoslovanski družbenopolitični sistem, "pomeni, da je v bistvu naloga našega tiska in novinarjev nenehno odkrivati in ugotavljati identičnost interesov delavskega razreda, komunistov in družbe na sploh, torej tudi tistega dela človeškega dela in političnih zadev, ki sodijo v novinarski poklic. Zato naravi družbenih odnosov, kakršne oblikujemo, ne ustrezajo takšen tisk in novinarji, ki bi bili zgolj transmisija državnih in družbenih organov ter teles ali pa nekakšni profesionalni propagandisti, v najboljšem primeru pedagoško-paternalistični do svojih bralcev, poslušalcev in gledalcev, to je delovnih ljudi."

To se Dolancu tudi ni zdelo mogoče, "razen kot anahronističen pritisk preteklosti, ne le zato, ker bi si bilo pošteno navzkriž z našo splošno smerjo, temveč tudi iz preprostega in zelo realnega razloga," da je razvoj "na aktivno politično in nasploh družbeno prizorišče pritegnil na stotisoče zavednih, izobraženih in kulturnih samoupravljalcev, ... ki so postali in vse bolj postajajo suvereni upravljalci." Toda "prav tako tuja" se zde Dolancu "taka sredstva javnega obveščanja, ki bi si lastila položaj zunaj realnih družbenih tokov odnosov in interesov in nad njimi, s tezo, da jim v družbeni delitvi dela pripada malodane izključna pravica kritike, vse do 'kritike vsega obstoječega', funkcija vseh drugih družbenih dejavnikov pa bi bila, da delajo in da za svoje delo polagajo račune taki kritiki. Seveda takšnega 'neodvisnega' in 'svobodnega' tiska še nikoli v nobeni družbi ni bilo in tudi ne bo," pravi Dolanc. Po njegovem "so se za takšnimi tezami in poskusi vselej skrivale določene težnje po monopoliziranju sredstev javnega obveščanja, bodisi na cehovski osnovi, bodisi v španoviji z drugimi podobnimi protidemokratskimi in protisamoupravnimi tendencami, interesi in cilji."

*

DOLANC O KADRIH

V Kumrovcu se je 18. januarja začel seminar za jugoslovanske novinarje. Stane Dolanc je govoril drugega dne in med drugim dejal, da je bilo v kadrovske politiki "nekaj spodrsljajev", ker so na nekatere funkcije prihajali ljudje s preskromnim znanjem, političnim in marksističnim. Zato je za kadre treba določiti ostrejša merila, kar pomeni, "da se vračamo k staremu 'kadrovanju'. Družba mora misliti na kadre, zlasti v tako občutljivi dejavnosti, kot je šolstvo, ki vzgaja mladi rod. Pomembno je tudi vprašanje praktičnega ravnanja kadrov v federaciji. Posamezniki se na svojih funkcijah še zmeraj vedejo kot predstavniki republik, določenih panog in grupacij, in kažejo premalo poslušnosti za celovitost in skupnost interesov," je dejal Dolanc.

Dolanc je nemara cikal na Marka Bulca in slovensko delegacijo v skupščini SFRJ, ki je delala zgago pri sprejemanju resolucije o gospodarski politiki v letu 1975 (gl. KT februarja),

ODSTAVLJENI PREDAVATELJI

Osem predavateljev beograjske filozofske fakultete so 28. januarja odstavili po dolgih zapletih in hudih kritikah na njihov račun. Tega dne sta dva zbora skupščine Srbije sprejela odlok na podlagi spremenjenega zakona o visokem šolstvu, ki stavlja predavatelje "na razpolago". Prizadeti so sledeči: redna profesorja dr. Mihajlo Marković in dr. Ljubomir Tadić, izredni profesorji dr. Miladin Životić, dr. Zagorka Pešić-Golubović in dr. Svetozar Stojanović, docent dr. Dragoljub Mičunović in asistenta Trivo Indjić in Nebojša Popov. V obrazložitvi je rečeno, da je bila "dejavnost te skupine predavateljev večkrat ostro grajana z zvezi komunistov vse od univerze do predsedstva ZKJ. Obenem so bili mnogi članki in knjige, ki so jih napisali omenjeni avtorji, sodno prepovedane." Skupina je "tako s teoretičnim delom kot pri opravljanju učno-pedagoških funkcij, opustila revolucionarni marksistični pogled na svet in je v odkritem idejnopoličnem sporu z ZKJ." Dolgoletno "nesprejemljivo delovanje" te skupine je "otežkočalo normalno delo na fakulteti," toda fakulteta se je ni mogla znebiti. Zato se je "družbena skupnost" lotila ukrepov. K sporočilu je poudarjeno, da z odlokom ni ogrožen materialni položaj osmih predavateljev, ker jim je zagotovljeno nadomestilo osebnega dohodka.

Vsi ti predavatelji se štejejo za marksiste, a so se kot "nova levica" postavili na zelo kritično stališče do uradne komunistične politike. Po eni strani so napadali gospodarski sistem kot preveč kapitalističen, po drugi strani pa so hoteli več svobode za opozicijske struje v sami partiji. Njihovo delovanje se vleče še izpred študentovskih nemirov v Beogradu junija 1968. Somišljeniki so imeli v zagrebški PRAXIS. Dobre stike so imeli z novo levico in levičarji na sploh na Zapadu, kamor so jih vabili na predavanja. Dr. Stojanović na primer gostuje na univerzi St. Louis v ZDA. Kot stari partijski so bili zelo spretni v partijskih spletkah in so imeli fakulteto trdno v svojih rokah, tako da jih ni bilo mogoče odstaviti po samoupravnih poti.

OBTOŽENI STROJEVODJA

Javni tožilec v Zagrebu je 28. januarja vložil obtožbo zoper strojevodjo Nikola Kosanovića in njegovega pomočnika Stjepana Varge zaradi zagrebske železniške nesreče 30. avgusta lani. V tej nesreči je izgubilo življenje 153 ljudi in od teh jih 42 niso mogli identificirati. Železničarja, ki sta peljala vlak z veliko bržino skozi zaprt signal, sta obtožena kaznivega dejanja ogrožanja splošne varnosti ljudi in premoženja s hudimi posledicami, za katero predvideva kazenski zakonik 20 let zapora. Preiskava o najhujši železniški nesreči v Jugoslaviji je tako zaključena, ne da bi bila javnost seznanjena s podrobnostmi. Objavljene bodo, v kolikor bodo, na sodnem procesu.

NOVA SODNIKA

Za novega predstavnika ustavnega sodišča Jugoslavije je zvezni zbor skupščine SFRJ 29. januarja izvolil Nikolo Sekulića, za novega sodnika tega sodišča pa Mijuška Šibalića. Dosedanji predsednik Blažo Jovanović in sodnik Ivan Božičević sta odstopila, ker sta bila izvoljena za člana sveta federacije.

VEČJA SLOVENSKA VLADA

Zbori slovenske skupščine so 29. januarja izvolili 11 dodatnih članov izvršnega sveta, tako da jih je zdaj skupaj 26. Novi člani so Roman Albreht, ki je postal podpredsednik; Livio Jakomin, predsednik republiškega komiteja za promet in zveze; Ivo Klemenčič, sekretar za industrijo; Štefan Korošec, predsednik republiškega komiteja za tržišče in cene; Miran Mejak; Eva Naglič, re-

publiški sekretar za pravosodje, organizacijo uprave in proračun; Marjan Osolnik, republiški sekretar za mednarodno sodelovanje; dr. Milan Osredkar, predsednik republiškega komiteja za raziskovalno dejavnost; Milica Ozbič, republiški sekretar za finance; Andrej Ujčić, predsednik republiškega komiteja za kulturo; in Jože Zakonjšek, predsednik republiškega komiteja za družbeno planiranje in informacijski sistem.

TITO NA ODDIHU

Za Novo leto je Tito veseljačil v Beogradu do zgodnjega jutra, a začel je šele po 10h zvečer ko je z Jovanko prišel na zabavo v predsedstvu SR Srbije. Po 2h zjutraj je obiskal tudi Dom JLA. Na koncu meseca, 27. januarja, se je z ladjo "Galeb" odpeljal z Brionov v Zeleniko v Boki Kotorski in se od tam odpeljal v Bližnje letovišče Igalo, kjer je do 19. februarja ostal "na oddihu in zdravljenju." V Igalu imajo znan zavod za fizikalno medicino. Da ne bi povzročil preplaha kot lani, se je Tito med oddihom večkrat pokazal v javnosti.

KARDELJ 65-LETNIK

Edvard Kardelj je 27. januarja proslavil 65. rojstni dan. Čestitke so mu poslali sodelavci iz Slovenije ter Jakov Blažević in Milka Planinc iz Hrvatske, Tito pa ne.

Po izvirnem pisanju argentinske SMERI V SLOV. DRŽAVO Stane Rozman, poveljnik slovenskih partizanov ni bil 7. novembra 1943 ubit pri preizkušanju "novega" orožja, ampak je šlo za sabotažo, pri kateri so bili vmešani člani sovjetske misije in/ali Titovi emisarji, ker je bil Rozman znan po ignoriranju Titovih zapovedi in bojkotiranju sovjetskih "vohunov", kot je nazival voj. misijo.

KLIC TRIGLAVA

Uredništvo in uprava: 76 GRAEME ROAD ENFIELD MIDDX Tel. 01-363 5097

KLIC TRIGLAVA je politično neodvisen list, ki izhaja enkrat na mesec. Izdaja ga SLOVENSKA PRAVDA, združenje svobodnih in demokratičnih Slovencev. Njeno mnenje predstavljajo le članki, ki so podpisani od izvršnega odbora. Urejuje Dušan Pleničar.

Enoletna naročnina:

Naročnina za letalsko dostavo je navedena v oklepajih.

Anglija:	1.80	Francija:	20.-	Nemčija:	16.-
Avstralija:	4.00 (7.00)	Italija:	2500.-	Švedska:	20.-
Avstrija:	70.-	Kanada:	5.00 (8.50)	U.S.A.:	5.00 (8.50)

Ostale evropske dežele: 1.5 funt sterlinga v odgovarjajoči valuti.

Južna Amerika: 1.5 funt sterlinga (3 funti) odn. odgovarjajoča valuta.

Poverjeniki:

Sev. Amerika: Tine Kremžar, 11047 - 110 St., Edmonton, Alta., Kanada

Evropa: Naročnina plačljiva z mednarodno poštno nakaznico po navodilu uprave.

V Trstu je KT na prodaj v Chiosco Tranvie Opicina na Trgu Oberdan